

2015-2024

STRATEGIA ROZWOJU GMINY GRANOWO

Gmina Granowo
ul. Sportowa 2, 62-066 Granowo
www.granowo.pl

Fundacja „Partnerzy dla Samorządu”
ul. Grottgera 16/2, 60-758 Poznań
www.partners.org.pl

Szanowni Państwo

W styczniu 2015 roku samorząd Gminy Granowo podjął decyzję o przystąpieniu do opracowania podstawowego dokumentu rozwojowego Gminy, jakim jest strategia jej rozwoju. Do współpracy w realizacji tego projektu zostali zaproszeni specjaliści z Fundacji „Partnerzy dla Samorządu” z Poznania.

Prace nad strategią zostały poprzedzone opracowaniem „Raportu o stanie Gminy Granowo”, którego celem było uzyskanie dokładnego wglądu w sytuację społeczną i gospodarczą Gminy. Raport pokazał również określone trendy rozwojowe, stając się podstawą do obiektywnej, opartej na faktach, oceny perspektyw dalszego rozwoju Gminy.

Na podstawie przeprowadzonej diagnozy, w wyniku szerokich konsultacji społecznych (badanie ankietowe, wywiady z opiniotwórczymi mieszkańcami, spotkania, dyskusje), została wytyczona strategia Gminy, wskazująca jej wizję, czyli pożądaný stan docelowy, cele rozwojowe oraz sposoby ich osiągnięcia.

Prace, związane z formułowaniem wizji, misji, celów i projektów realizacyjnych, były prowadzone przez szeroki zespół osób, zarówno pracowników Urzędu Gminy, radnych, jak i reprezentantów różnych organizacji i instytucji, które na co dzień z nami współpracują.

Po wielu spotkaniach warsztatowych oraz dyskusjach w zespołach problemowych, prowadzonych przez kilka miesięcy, powstały konkretne rekomendacje, dotyczące rozwoju Gminy do 2024 roku, uwzględniające istniejące uwarunkowania zewnętrzne i wewnętrzne.

Niniejszy program bazuje na faktycznym stanie zasobów Gminy i stanowi kontynuację dotychczasowego, wieloletniego procesu jej rozwoju. Wyznaczone w dokumencie plany realizacyjne będą zapewne modyfikowane przez zmieniające się warunki wewnętrzne i zewnętrzne, ale zawsze powinny uwzględniać główne kierunki rozwoju Gminy, czyli dążenie do zapewnienia wszystkim mieszkańcom dogodnych warunków pracy, rozwoju i wypoczynku.

Na koniec składam serdeczne podziękowania wszystkim mieszkańcom Gminy, którzy przyczynili się do powstania dokumentu Strategii.

*Wójt Gminy Granowo
Zbigniew Kaczmarek*

Osoby, które brały udział w pracach nad opracowaniem Strategii Rozwoju Gminy Granowo na lata 2015-2024

1. Radni Gminy Granowo
2. Sołtysi
3. Pracownicy Urzędu Gminy Granowo
4. Kierownicy jednostek organizacyjnych
5. Przedstawiciele organizacji pozarządowych
6. Uczniowie Gimnazjum Zespołu Szkolno-Przedszkolnego w Granowie
7. Przedsiębiorcy z terenu Gminy Granowo

Koordynatorem prac nad opracowaniem dokumentu Strategii rozwoju Gminy Granowo była pani Agnieszka Chojnacka – Skarbnik Gminy Granowo.

Eksperti Fundacji „Partnerzy dla Samorządu”:

Radosław Szarleja, Waldemar Pruss, Marta Czarnecka, Marta Swinarska, Jacek Prusak

SPIS TREŚCI

SPIS TREŚCI	4
1. PROCES I METODY OPRACOWANIA STRATEGII	5
1.1. PROCES TWORZENIA STRATEGII ROZWOJU GMINY GRANOWO.....	5
1.2. STRUKTURA STRATEGII	7
2. UWARUNKOWANIA ROZWOJU GMINY	10
2.1. WYNIKI SONDAŻOWYCH BADAŃ ANKIETOWYCH.....	10
2.2. ANALIZA SWOT	22
3. WIZJA I MISJA GMINY	29
3.1. WIZJA GMINY	29
3.2. MISJA ROZWOJU GMINY	29
4. CELE STRATEGICZNE	31
5. PROGRAMY I PROJEKTY STRATEGICZNE	34
5.1. ZAŁOŻENIA I KRYTERIA WYBORU PROGRAMÓW I PROJEKTÓW STRATEGICZNYCH	34
5.2. ZESTAWIENIE PROGRAMÓW I PROJEKTÓW STRATEGICZNYCH	34
5.3. ZAKRES CZASOWY PLANOWANYCH PRZEDSIĘWZIĘĆ	36
5.4. PREZENTACJA I UZASADNIENIE PROGRAMÓW I PROJEKTÓW STRATEGICZNYCH.....	38
6. OKREŚLENIE ZBIEŻNOŚCI STRATEGII ROZWOJU GMINY ZE STRATEGIAMI NA SZCZEBLU WOJEWÓDZKIM I KRAJOWYM	78
6.1. OKREŚLENIE ZBIEŻNOŚCI STRATEGII ROZWOJU GMINY GRANOWO NA LATA 2015-2024 ZE STRATEGIĄ ROZWOJU KRAJU 2020	78
6.2. OKREŚLENIE ZBIEŻNOŚCI STRATEGII ROZWOJU GMINY GRANOWO NA LATA 2015-2024 ZE STRATEGIĄ ROZWOJU WOJEWÓDZTWA WIELKOPOLSKIEGO DO 2020 ROKU	80
6.3. OKREŚLENIE ZBIEŻNOŚCI STRATEGII ROZWOJU GMINY GRANOWO NA LATA 2015-2024 Z WIELKOPOLSKIM REGIONALNYM PROGRAMEM OPERACYJNYM NA LATA 2014-2020	82
6.4. OKREŚLENIE ZBIEŻNOŚCI STRATEGII ROZWOJU GMINY GRANOWO NA LATA 2015-2024 Z PROGRAMEM ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH NA LATA 2014-2020.....	84
7. WDRAŻANIE STRATEGII ROZWOJU GMINY	85
7.1. WDRAŻANIE ZAPISÓW STRATEGII.....	85
7.2. MONITORING REALIZACJI STRATEGII.....	86
7.3. OCENA SKUTKÓW REALIZACJI STRATEGII (EWALUACJA)	87
7.4. EWENTUALNE KOREKTY PLANU I JEGO AKTUALIZACJA.....	88
7.5. INFORMOWANIE SPOŁECZEŃSTWA	89
8. SPIS TABEL	90
9. SPIS WYKRESÓW	90
10. SPIS RYSUNKÓW	90
ZAŁĄCZNIK 1. FORMULARZ ANKIETY	91

1. PROCES I METODY OPACOWANIA STRATEGII

1.1. Proces tworzenia Strategii Rozwoju Gminy Granowo

Po kilku miesiącach intensywnych prac dobiegł końca proces opracowywania Strategii Rozwoju Gminy Granowo, który rozpoczął się w styczniu 2015 roku podpisaniem umowy między gminą Granowo a Fundacją „Partnerzy dla Samorządu” z Poznania.

Proces sporządzania Strategii był wspólną pracą licznego grona przedstawicieli samorządu (pracowników Urzędu Gminy, gminnych jednostek organizacyjnych, radnych oraz lokalnych przedsiębiorców i przedstawicieli różnych grup społecznych) oraz konsultantów Fundacji. Charakterystyczną cechą tego procesu była aktywna pomoc ze strony Gminy w zbieraniu danych, uczestnictwo w interpretacji tych danych i sporządzeniu diagnozy stanu Gminy oraz szeroka partycypacja przedstawicieli mieszkańców i różnych instytucji z terenu Gminy w określaniu możliwości rozwojowych i budowaniu programów strategicznego rozwoju.

Prace zostały podzielone na kilka etapów, których przebieg opisano poniżej. Proces ten był zgodny z podstawowymi zasadami planowania strategicznego. Model zarządzania strategicznego w literaturze przedstawiany jest przeważnie w postaci cyklu: analiza (diagnoza) → planowanie → wdrażanie → ocena, która w kolejnej fazie przyjmuje postać korekty i aktualizacji planów.

Zgodnie z powyższym modelem, formułowanie Strategii zostało poprzedzone sporządzeniem kompleksowego „**Raportu o Stanie Gminy Granowo**”. Celem jego przygotowania było uzyskanie dokładnego wglądu w sytuację gospodarczą i społeczną Gminy.

Na początku zostało przeprowadzone spotkanie z przedstawicielami Gminy, w trakcie którego szczegółowo omówiono proces sporządzania diagnozy stanu Gminy oraz przedstawiono zakres niezbędnych informacji do opracowania Raportu. Zbieraniu danych poświęcono kilka następných tygodni. Praca ta była realizowana przez pracowników Urzędu Gminy oraz wielu innych jednostek i instytucji.

Zgromadzone zostały szczegółowe dane o wszystkich aspektach funkcjonowania Gminy według stanu na dzień opracowywania Raportu, jak również za kilka lat wstecz. Dzięki temu powstała możliwość dokonywania analizy historycznej, czyli wszechstronnego porównywania poziomu rozwoju Gminy na przestrzeni ostatnich lat. Raport pokazał także pewne trendy rozwojowe i stał się podstawą do obiektywnej, opartej na faktach, oceny możliwości dalszego rozwoju Gminy. Jest on opisem stanu, do którego będzie się można odwoływać w trakcie realizacji Strategii, śledząc postępy wdrażania zaplanowanych działań.

Sporządzony Raport stał się punktem wyjścia do przygotowania Strategii Rozwoju Gminy.

Wykorzystanym w pracach nad Strategią, przydatnym źródłem informacji był **sondaż ankietowy**, przeprowadzony wśród mieszkańców Gminy poprzez zamieszczenie formularza na stronie internetowej Gminy oraz rozprowadzanie ankiet w Urzędzie Gminy, sołectwach i poprzez młodzież szkolną. Łącznie wypełniono 120 ankiet. Ze względu na dobór próby nie jest to liczba pozwalająca na traktowanie badania jako w pełni reprezentatywnego głosu lokalnej społeczności – jej cel był inny – możliwość wypowiedzenia się na temat warunków życia w Gminie i kierunków jej rozwoju przez grupę aktywnych mieszkańców. Sondaż był więc ważną, ale nie jedyną, formą partycypacji społecznej w procesie budowania strategii.

W Rozdziale 2 zostały przedstawione wyniki badań, natomiast wzór ankiety został zamieszczony w Załączniku 1 (na końcu niniejszego opracowania).

Inną, bardzo ważną formą udziału lokalnej społeczności w planowaniu rozwoju Gminy, były **wywiady z przedstawicielami środowisk i grup społecznych oraz organizacji i instytucji z terenu Gminy**. Łącznie w kwietniu 2015 roku przeprowadzono indywidualne spotkania z ok. 40 osobami - pracownikami Urzędu Gminy, szefami jednostek gminnych i pozagminnych, radnymi, przedsiębiorcami, przedstawicielami organizacji pozarządowych i młodzieżą gimnazjalną. Ich celem było poznanie opinii tych osób na temat warunków życia na terenie Gminy oraz propozycji ich poprawy.

Spotkanie, podsumowujące część diagnostyczną prac i wprowadzające do części planistycznej, odbyło się 18 maja 2015 roku.

W pierwszej części było ono poświęcone podsumowaniu diagnozy stanu Gminy (w formie analizy SWOT), przesłanej wcześniej i zaprezentowanej na spotkaniu przez konsultantów Fundacji w podziale na poszczególne aspekty życia Gminy. Analiza dotychczas zgromadzonych danych (informacje statystyczne, raporty, sprawozdania, ankiety, wywiady) pozwoliła na zidentyfikowanie zarówno atutów (silnych stron) Gminy, jak i braków i problemów, które zostały omówione i uzupełnione w trakcie dyskusji. Stały się one podstawą procesu planistycznego, bowiem atuty są tymi elementami, na których należy bazować, planując dalszy rozwój Gminy. Z kolei usunięcie, bądź zniwelowanie braków i problemów to zadania, których realizacja powinna przyczynić się do lepszego zaspokajania potrzeb mieszkańców Gminy.

Jednym z punktów spotkania była dyskusja na temat wizji i misji rozwoju Gminy, czyli jej pożądanego docelowego stanu oraz sposobów jego osiągnięcia.

Następnie konsultanci zaprezentowali propozycję kilkunastu konkretnych działań (uporządkowanych tematycznie), których wdrożenie w okresie obowiązywania Strategii powinno w dużym stopniu przyczynić się do zaspokojenia zgłoszonych potrzeb mieszkańców i doprowadzić do zamierzonego stadium rozwoju Gminy. Zestawienie działań zostało przygotowane na podstawie wyników wywiadów, ankiet, konsultacji oraz analiz i obserwacji konsultantów. W trakcie dyskusji jej uczestnicy odnieśli się do propozycji i zgłosili uwagi i propozycje uzupełnień.

W końcowej części spotkania konsultanci zapoznali uczestników z dalszym przebiegiem prac nad dokumentem Strategii, to znaczy sposobem sporządzenia ostatecznych wersji wizji i misji oraz doprecyzowania projektów strategicznych, aby mogły się one stać praktycznymi narzędziami wdrażania strategii, wskazującymi, co, kto, kiedy i jak

powinien zrobić, aby zaplanowane przedsięwzięcia zostały faktycznie wprowadzone w życie.

Po spotkaniu konsultanci przesłali uporządkowane wersje propozycji analizy SWOT, wizji, misji, celów i projektów strategicznych do powołanych pięciu tematycznych zespołów roboczych, których zadaniem stało się dopracowanie powyższych elementów strategii, a następnie rozpisanie projektów strategicznych na szczegóły. Zespoły te to:

- 1) Infrastruktura techniczna
- 2) Rozwój gospodarczy i zarządzanie gminą
- 3) Oświata - projekty
- 4) Kultura, sport, rekreacja
- 5) Zdrowie, pomoc społeczna i bezpieczeństwo.

Każdy z zespołów roboczych spotkał się w dniu 2 czerwca 2015 roku z konsultantami Fundacji, wypracowując ostateczną postać głównych elementów dokumentu Strategii. Przeprowadzono także konsultacje z kierownictwem Urzędu Gminy.

W kolejnym etapie prac konsultanci, w kontakcie z przedstawicielami Gminy, uzasadnili wybór i opisali wszystkie cele, programy i projekty strategiczne. Zaproponowali także sposób monitorowania wykonania Strategii za pomocą zestawu wskaźników po to, aby w każdej chwili istniała możliwość sprawdzenia, czy przyjęte zadania są realizowane terminowo i w sposób określony w dokumencie strategii.

1.2. Struktura strategii

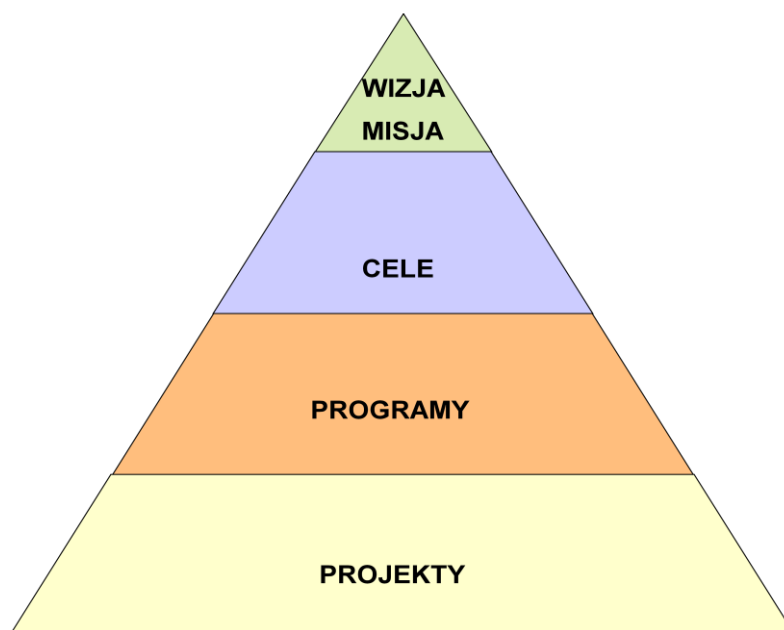
Opracowana Strategia jest dokumentem o wyrazistej, logicznej strukturze.

Najważniejszym, wyjściowym elementem jest **wizja Gminy**, która określa pożądany przez mieszkańców jej wizerunek w perspektywie najbliższych kilkunastu lat, czyli jest swoistym „zdjęciem” Gminy.

Kolejnym elementem jest **misja rozwoju Gminy**, która określa, jaki powinien być kierunek rozwoju Gminy w perspektywie następnych kilkunastu lat i jakie są priorytety samorządu w działaniach na rzecz zaspokojenia potrzeb mieszkańców, czyli osiągnięcia stanu, określonego w wizji. Misja jest sentencją, która najlepiej ujmuje główne kierunki działania samorządu, jednocześnie wskazuje priorytety działalności w najbliższych latach, ale przede wszystkim jest najlepszym podsumowaniem całego opracowywanego planu strategicznego.

Strategia jest zorganizowana na kilku poziomach; strukturą swoją przypomina piramidę, której wierzchołek stanowią wizja i misja. Następnie wyróżniono niższe poziomy planowania:

1. Cele strategiczne
2. Programy strategiczne
3. Projekty realizacyjne
4. Zadania do wykonania.

Rysunek 1. Układ strategii¹

Każdy cel, program i projekt zostały w dokumencie Strategii dokładnie uzasadnione i scharakteryzowane.

Następnym po misji poziomem planowania są **cele strategiczne**. Wynikają one bezpośrednio z misji – konkretnie definiują kierunki rozwoju Gminy tam określone, jednocześnie pozwalają na zachowanie jasnego podziału Strategii, grupując poszczególne programy i projekty. Ich realizacja w przyjętej perspektywie czasowej powinna doprowadzić do osiągnięcia pożądanego stanu rozwoju Gminy, określonego w ich wizji. Z kolei **programy strategiczne** są „tematami” działań, których wykonanie powoduje osiągnięcie określonych celów. Programy strategiczne grupują projekty, związane tematycznie z poszczególnymi dziedzinami życia Gminy, czy działania samorządu. **Projekty realizacyjne** to już konkretne przedsięwzięcia, najłatwiej mierzalne przy wdrażaniu Strategii. Projekty te zostały w niniejszym dokumencie szczegółowo rozpisane. Każdy projekt opatrzone opisem, w którym przedstawiono uzasadnienie jego wyboru oraz inne, ważne dla jego realizacji, informacje. Dodatkowo dla projektów opracowano zestaw niezbędnych danych, obejmujących przede wszystkim **zadania**, czyli czynności do wykonania w ramach każdego projektu. Zostały tutaj również określone inne informacje – opis beneficjentów i celu, dla jakiego projekt jest realizowany, informacje o jednostce odpowiedzialnej za jego wykonanie oraz jednostkach współpracujących, a także daty realizacji poszczególnych zadań.

W pracy nad wszystkimi powyższymi elementami Strategii uwzględniono wymagania pryncypiów zarządzania strategicznego, które składa się z czterech zasadniczych faz działania:

- 1) diagnozy
- 2) planowania
- 3) wdrożenia

¹ Źródło wszystkich rysunków, tabel i wykresów w dokumencie Strategii to opracowania własne.

4) oceny.

Kluczowym elementem w przygotowaniu Strategii rozwoju jest planowanie, ale o sukcesie realizacji planu decyduje sposób jego wdrożenia. Ponieważ większość problemów, związanych z realizacją Strategii, wynika najczęściej z niezbyt precyzyjnego zdefiniowania celów i zadań, jakie mają zostać wykonane, dlatego w przedstawionym dokumencie starano się stworzyć jak najbardziej przejrzysty schemat programów i projektów realizacyjnych, ułatwiający zrozumienie ich zasadności. Duży nacisk położono na opisanie celów, programów i poszczególnych projektów, które, jako finalne „produkty” przeprowadzonych analiz i konsultacji, wynikają bezpośrednio z opisanych w pierwszej części Strategii (diagnozie Gminy) uwarunkowań rozwojowych oraz przyjętych strategicznych kierunków rozwoju Gminy.

Należy podkreślić, że Strategia jest tzw. planem maksymalnym, to znaczy obejmuje ona wszystkie przedsięwzięcia, jakie mieszkańcy chcieliby, aby były zrealizowane do 2024 roku – aby tak się stało, muszą być w pełni spełnione wszystkie warunki, związane z uzyskaniem dochodów własnych, pozyskaniem środków zewnętrznych oraz z wykorzystaniem zdolności technicznych i organizacyjnych.

W rzeczywistości cele, zapisane w Strategii, nigdy nie są osiągnięte dokładnie w takim zakresie, w jakim są za pierwszym razem zaplanowane, bowiem w ciągu wielu lat realizacji przedsięwzięć strategicznych zmienia się zarówno samorząd, jak i jego otoczenie – pojawiają się nowe koncepcje, wyzwania, oczekiwania i możliwości, których konsekwencją jest zmiana lub nawet zaniechanie części pierwotnych planów, a w ich miejsce wprowadzane są inne.

2. UWARUNKOWANIA ROZWOJU GMINY

2.1. Wyniki sondażowych badań ankietowych

2.1.1. Organizacja badań

a) Teren badań

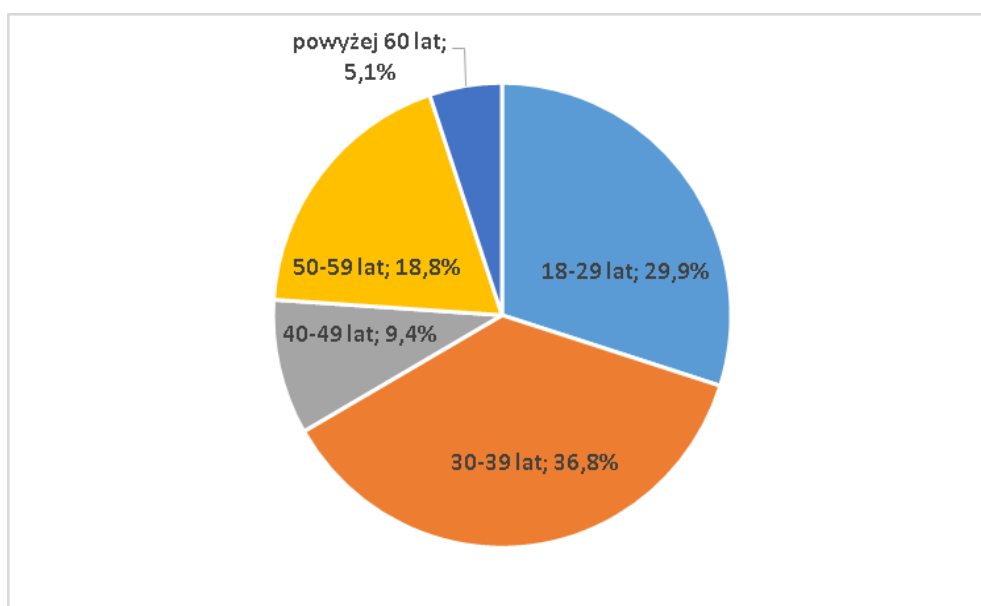
Badania przeprowadzono w lutym i marcu 2015 roku, za pomocą ankiety zamieszczonej w profesjonalnym serwisie, oferującym narzędzia badania opinii społecznej. Odnośnik (link) do ankiety umieszczony był na stronie internetowej gminy Granowo z adnotacją informującą, że skierowana jest do mieszkańców Gminy. Dodatkowo pytanie sprawdzające miejsce zamieszkania wyłączało spośród potencjalnych respondentów osoby spoza Gminy. Ponadto ankieta dostępna była w wersji papierowej dla klientów Urzędu Gminy oraz jego pracowników, a także przekazana poprzez uczniów, rodzicom w szkołach z terenu Gminy. Wziąwszy to pod uwagę można stwierdzić, że teren badań to gmina Granowo.

b) Charakterystyka grupy badawczej

Jeden z elementów kwestionariusza ankietowego stanowiła metryczka, w której badani zostali poproszeni o wskazanie swojego wieku, płci, wykształcenia oraz statusu zawodowego. Dzięki temu można opisać grupę badawczą.

Pierwsze pytanie tej części ankiety dotyczyło tego, w jakim przedziale wiekowym znajduje się badany; te przedziały to: 18-29, 30-39, 40-49, 50-59 i powyżej 60 lat:

Wykres 1. Wiek respondentów

W badaniu wzięło udział 120 osób, spośród których nieznaczna większość to kobiety: ankietę wypełniło 59 pań (51,3% badanych) wobec 56 (48,7%) mężczyzn. Pięcioro respondentów zrezygnowało z możliwości poinformowania o swojej płci.

Biorąc pod uwagę wykształcenie, największy odsetek badanych – ponad 37% - deklaruje ukończenie szkoły średniej. Blisko 26% wskazań dotyczyło zawodowego, ponad 22% wyższego, a 12,5% policealnego wykształcenia. Dwoje respondentów ukończyło edukację na szkole podstawowej. Kolejnym kryterium podziału grupy badawczej był status zawodowy. Odpowiedzi mieszkańców kształtują się następująco:

- Pracownik etatowy: 52,2%
- Rolnik: 12,4%
- Przedsiębiorca: 10,6%
- Student: 6,2%
- Niepracujący: 18,6%.

c) Charakterystyka narzędzia badawczego

Opinię mieszkańców o warunkach życia w Gminie zbadano przy pomocy specjalnie skonstruowanego kwestionariusza ankietowego. Zawierał on, poza wspomnianą metryczką, dwa rozbudowane moduły macierzowe, za pomocą których respondenci poddawali ocenie poszczególne aspekty życia na terenie Gminy w pięciostopniowej skali, a także pytania, w których poproszono badanych o wskazanie trzech najważniejszych pozytywów i trzech największych problemów Gminy. Ponadto badani wskazali po dwa najważniejsze działania inwestycyjne i nieinwestycyjne, jakie według nich powinny zostać zrealizowane z budżetu Gminy. Ostatnia merytoryczna część zawierała prośbę o wskazanie dwóch najważniejszych spraw do załatwienia w miejscowości zamieszkania respondenta.

Przyjęto, że cel badania zostanie osiągnięty, jeśli spełnione zostaną następujące warunki:

- Badani oceniają warunki życia w Gminie.
- Określone zostaną pozytywne i negatywne aspekty życia w Gminie.
- Określona zostanie skala ważności poszczególnych działań w Gminie.
- Wskazane zostaną najbardziej pożądane działania inwestycyjne i nieinwestycyjne.
- Respondenci wskażą najważniejsze sprawy do załatwienia w swojej miejscowości.
- Respondenci wypełnią metryczkę.

2.1.2. Ocena warunków życia w gminie Granowo

Do oceny wyłoniono 18 aspektów, takich jak infrastruktura, edukacja, zdrowie, oferta spędzania wolnego czasu (kultura, sport, rekreacja), sektor usług, estetyka, czy wizerunek Gminy.

Ocena dokonywana była w pięciostopniowej skali:

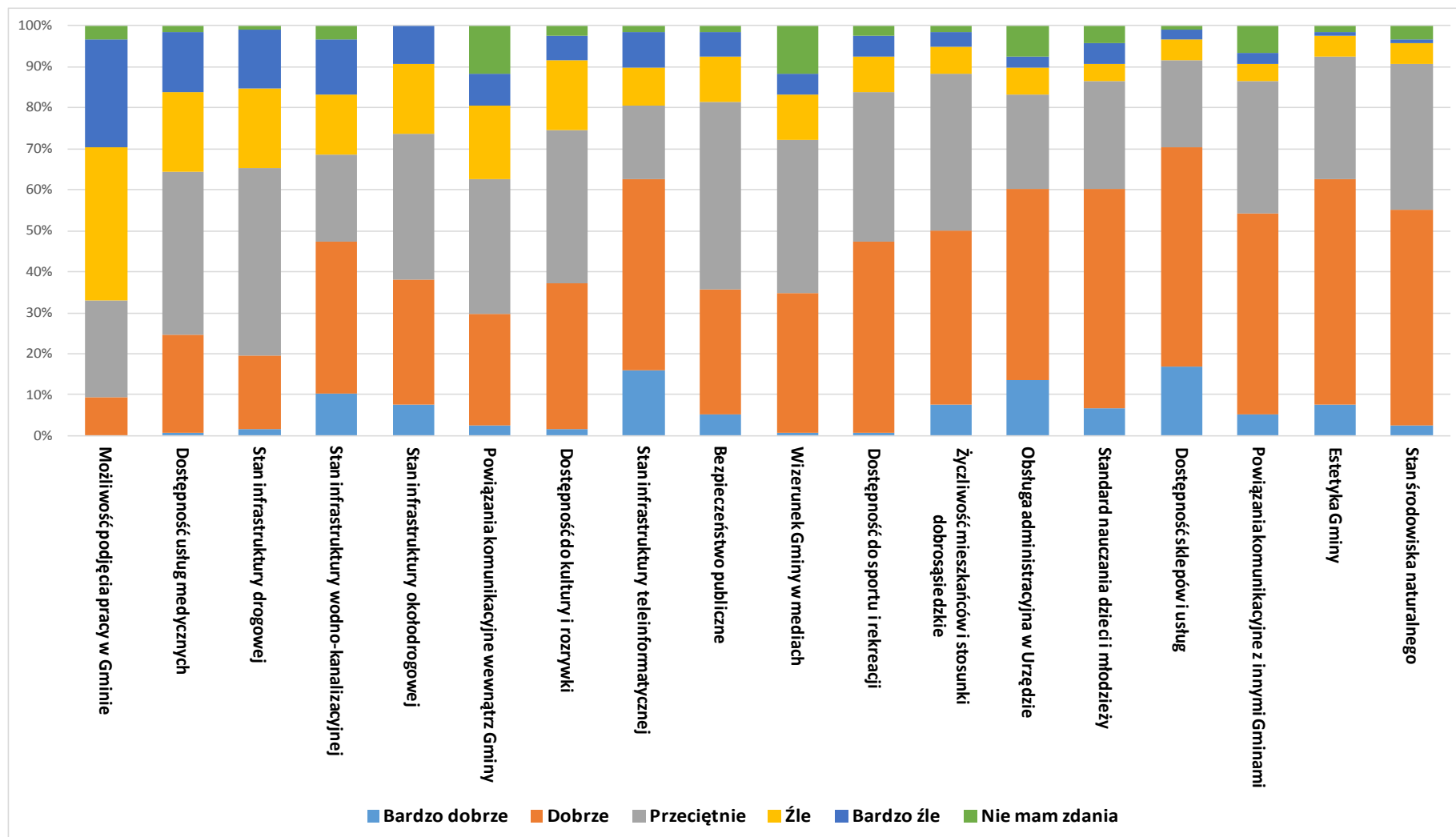
- 5 – ocena bardzo dobra
- 4 – ocena dobra
- 3 – ocena przeciętna
- 2 – ocena zła
- 1 – ocena bardzo zła.

Owych 18, podlegających ocenie dziedzin, to:

1. Stan infrastruktury drogowej
2. Stan infrastruktury okołodrogowej (chodniki, oświetlenie, ścieżki rowerowe)
3. Stan infrastruktury wodno-kanalizacyjnej (dostępność wodociągów, jakość wody)
4. Stan infrastruktury teleinformatycznej (Internet, telefony, zasięg sieci komórkowych)
5. Stan środowiska naturalnego
6. Dostępność do kultury i rozrywki
7. Dostępność do sportu i rekreacji
8. Standard nauczania dzieci i młodzieży na terenie Gminy
9. Dostępność sklepów i usług dla ludności na terenie Gminy
10. Dostępność usług medycznych na terenie Gminy
11. Bezpieczeństwo publiczne w Gminie
12. Możliwość podjęcia pracy w Gminie
13. Powiązania komunikacyjne wewnątrz Gminy (transport zbiorowy)
14. Powiązania komunikacyjne Gminy z innymi gminami, Poznaniem (transport zbiorowy)
15. Estetyka Gminy, tereny zielone
16. Wizerunek Gminy w mediach (prasie, radiu, telewizji)
17. Obsługa administracyjna mieszkańców w Urzędzie Gminy
18. Życzliwość mieszkańców i stosunki dobrosąsiedzkie.

Poniżej zamieszczono wykres, na którym przedstawione są zbiorcze wyniki tej części ankiety. Wybrane aspekty zostaną również przedstawione osobno. Na wykresie zbiorczym dziedziny zostały uszeregowane ze względu na kryterium oceny negatywnej (zła i bardzo zła) tak, aby wyodrębnić te, które zdaniem mieszkańców wymagają najpilniejszej interwencji i które w ich ocenie są najistotniejszymi barierami, hamującymi tempo wzrostu jakości życia w Gminie.

Wykres 2. Ocena warunków życia w Gminie

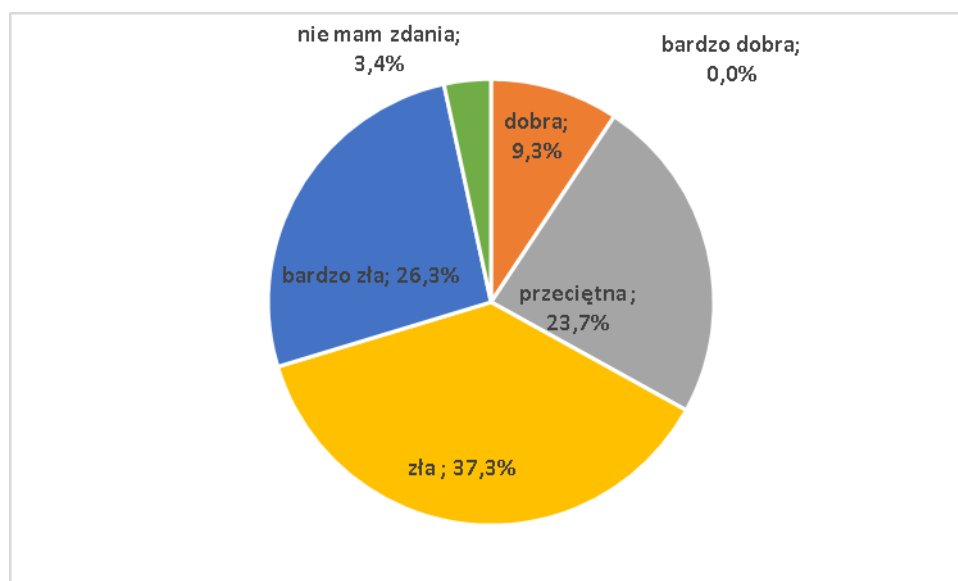
Wykres przedstawia hierarchię problemów, jakie w Gminie są najważniejsze według badanych mieszkańców. Pierwszym z nich jest rynek pracy, następnie dostępność do usług medycznych. Mieszkańcy widzą potrzebę poprawy stanu infrastruktury drogowej i okołodrogowej oraz poprawy wewnątrzgminnych powiązań komunikacyjnych; ponadto relatywnie przeciętnie oceniane są: dostępność do kultury i rozrywki, infrastruktura teleinformatyczna, bezpieczeństwo publiczne w Gminie, jej wizerunek oraz dostępność do sportu i rekreacji. Zadowolająco wypadła ocena życzliwości i stosunków dobrosąsiedzkich, jakości obsługi w Urzędzie oraz nauczania dzieci i młodzieży. Najlepiej oceniane są: dostęp do sklepów i usług, komunikacja z innymi gminami, estetyka oraz stan środowiska naturalnego w Gminie.

Należy podkreślić, że za wyjątkiem rynku pracy, żaden z badanych obszarów nie uzyskał większości negatywnych wskazań, co trzeba interpretować jako pozytywną opinię mieszkańców o ogólnych warunkach życia w Gminie.

Możliwość podjęcia pracy to największa bolączka badanych. Taka ocena nie dziwi, biorąc pod uwagę fakt, że zatrudnienie, będące warunkiem zabezpieczenia społecznego, jest podstawą kształtowania jakości życia, stosunków społecznych i lokalnej demokracji.

Opinię mieszkańców na ten temat przedstawia wykres:

Wykres 3. Opinia o lokalnym rynku pracy

Mieszkańcy są również mniej niezadowoleni z **dostępności do usług medycznych** – blisko 34% respondentów wystawiło tu negatywną opinię (większość – 39,8% - ocenia jakość lokalnej służby zdrowia przeciętnie).

Jeśli chodzi o inne kwestie, związane z **usługami społecznymi**, to oceniane są one umiarkowanie pozytywnie; zbiorcze wyniki przedstawia tabela:

Tabela 1. Ocena usług społecznych

Wyszczególnienie	5 bardzo dobra	4 dobra	3 przeciętna	2 zła	1 bardzo zła
Bezpieczeństwo	5,1%	30,5%	45,8%	11,0%	5,9%
Obsługa administracyjna	13,6%	46,6%	22,9%	6,8%	2,5%

W tabeli nie uwzględniono opcji „nie mam zdania”, ponieważ odsetek osób ją wybierających nie wpływa istotnie na konkluzje.

Spośród wybranych aspektów słabiej wypada **bezpieczeństwo publiczne**; pamiętać należy jednak, że jest to dość złożona dziedzina, wiążąca się z szeregiem innych aspektów i obejmująca wiele instytucji, ponadto wiążąca się z bardzo subiektywnymi ocenami. Mieszkańcy dobrze oceniają obsługę administracyjną w Urzędzie. Ten obszar należy do tych, które zostały ocenione pozytywnie przez więcej niż połowę respondentów (60,2% wskazań na „bardzo dobry” i „dobry”).

Kolejną skumulowaną grupą ocenianych czynników jest infrastruktura (podobnie, jak w przypadku polityki społecznej, nie zdecydowano się na przedstawienie odsetka osób wyrażających brak opinii z powodu braku istotnego wpływu na wnioski z badania).

Tabela 2. Ocena infrastruktury technicznej

Wyszczególnienie	5 bardzo dobra	4 dobra	3 przeciętna	2 zła	1 bardzo zła
Stan dróg	1,7%	17,8%	45,8%	19,5%	14,4%
Kanalizacja	10,2%	37,3%	21,2%	14,4%	13,6%
Infrastruktura okołodrogowa	7,6%	30,5%	35,6%	17,0%	9,3%
Teleinformatyka	16,1%	46,6%	17,8%	9,3%	8,5%

Wyniki oceny lokalnej infrastruktury drogowej wypadają przeciętnie, w przypadku kanalizacji i infrastruktury okołodrogowej raczej dobrze, a teleinformatyka oceniana jest zdecydowanie dobrze. Pozytywne ocenianie infrastruktury wodno-kanalizacyjnej świadczy o osiągnięciu sukcesu, jeśli chodzi o zapewnienie podstawowych usług dla ludności. Cieszy również bardzo dobra ocena dostępu do sieci teleinformatycznej, zwłaszcza mając na uwadze ogólnoswiatowe tendencje oraz zagrożenie wykluczeniem cyfrowym.

Należy podkreślić fakt, że **standard nauczania dzieci i młodzieży** ma mniej niż 10% negatywnych wskazań. Jest to tendencja, którą należy utrzymać. Jeszcze lepiej oceniono **dostęp do sklepów i usług**: ponad 70% pozytywnych ocen sprawia, że jest to najlepiej odbierany z badanych obszarów. Z kolei **środowisko naturalne** oraz **estetyka Gminy** to dwie dziedziny, które otrzymały najmniej wskazań „złe” i „bardzo złe – po 5,9%.

2.1.3. Pozytywne i negatywne elementy życia w Gminie

W dwóch następnych częściach ankiety badani zostali poproszeni o dokonanie indywidualnych ocen, co dało cenne informacje na temat ich opinii o swojej Gminie. To pytanie było swoistym rozwinięciem pierwszej części ankiety.

Jeśli chodzi o **pozytywy**, to najczęściej podawano:

- spokój
- oświatę
- estetykę Gminy
- imprezy gminne
- bezpieczeństwo
- ścieżki rowerowe.

Za najistotniejsze **słabe strony** ankietowani uważają:

- brak pracy na miejscu
- infrastrukturę drogową i okołodrogową
- brak obwodnicy
- jakość usług medycznych
- brak sali wiejskiej (w miejscu zamieszkania).

Więcej niż 25% badanych nie skorzystało z opcji wskazania pozytywów, a blisko 22% z podania słabych stron Gminy.

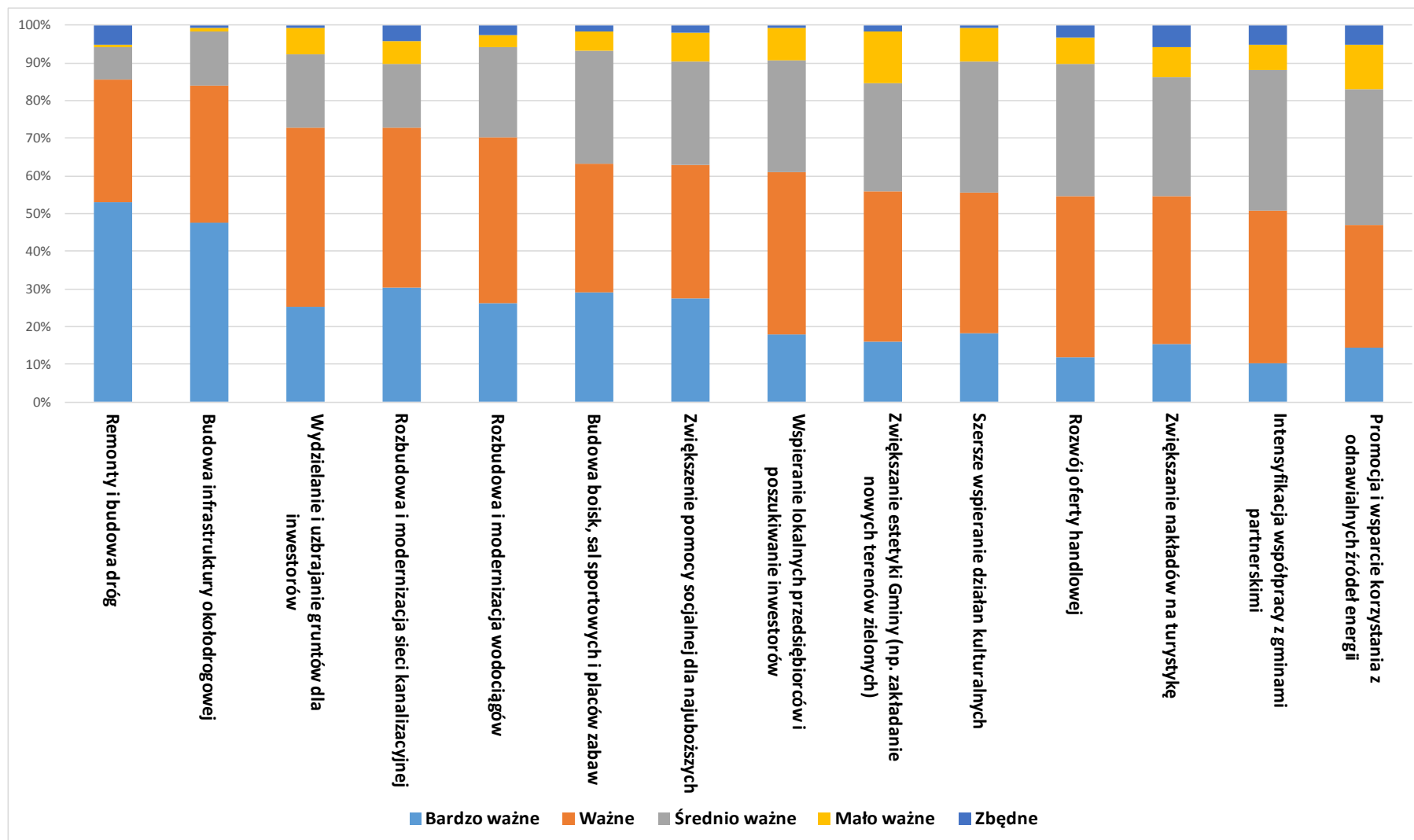
2.1.4. Ważność działań w Gminie

Kolejną częścią kwestionariusza była ocena ważności działań w Gminie według pięciostopniowej skali, gdzie 5 oznaczało działanie bardzo ważne, a 1 - zbędne. Do oceny zaproponowano następujące dziedziny:

1. Remonty i budowa dróg
2. Budowa infrastruktury okołodrogowej (chodniki, ścieżki rowerowe, oświetlenie)
3. Rozbudowa i modernizacja sieci wodociągowej
4. Rozbudowa i modernizacja sieci kanalizacyjnej
5. Wydzielanie i uzbrajanie gruntów dla inwestorów
6. Wspieranie lokalnych przedsiębiorców i poszukiwanie inwestorów zewnętrznych
7. Zwiększenie nakładów na turystykę (rozwój infrastruktury, promocja)
8. Budowa boisk, sal sportowych (głównie przy szkołach) i placów zabaw
9. Promocja i wsparcie korzystania z odnawialnych źródeł energii
10. Rozwój oferty handlowej
11. Zwiększanie estetyki Gminy (np. zakładanie nowych terenów zielonych)
12. Intensyfikacja współpracy z gminami partnerskimi
13. Szersze wspieranie działań kulturalnych, artystycznych i promocja Gminy
14. Zwiększenie pomocy socjalnej dla najuboższych.

W kwestionariuszu zaproponowano taką kolejność, kierując się pewnymi przypuszczeniami co do potencjalnych wyborów respondentów. Te wybory okazały się interesujące, co można zaobserwować na zbiorczym wykresie, gdzie kryterium kolejności zależne było od sumy odsetka wskazań na 5 i 4 (odpowiednio: „bardzo ważne” i „ważne”).

Wykres 4. Ważność działań w Gminie

Z powyższego wykresu wyłania się charakterystyczna dla badanej Gminy hierarchia potrzeb. Przede wszystkim rzuca się w oczy ciągłe niezaspokojenie potrzeb w zakresie **infrastruktury drogowej i okołodrogowej**, które obecne są na pierwszych dwóch miejscach wykresu. Pamiętać trzeba, że ocena stanu tego obszaru z pierwszej części kwestionariusza nie wypadła bardzo źle, lecz mimo to badani widzą konieczność ciągłego rozwoju tego obszaru.

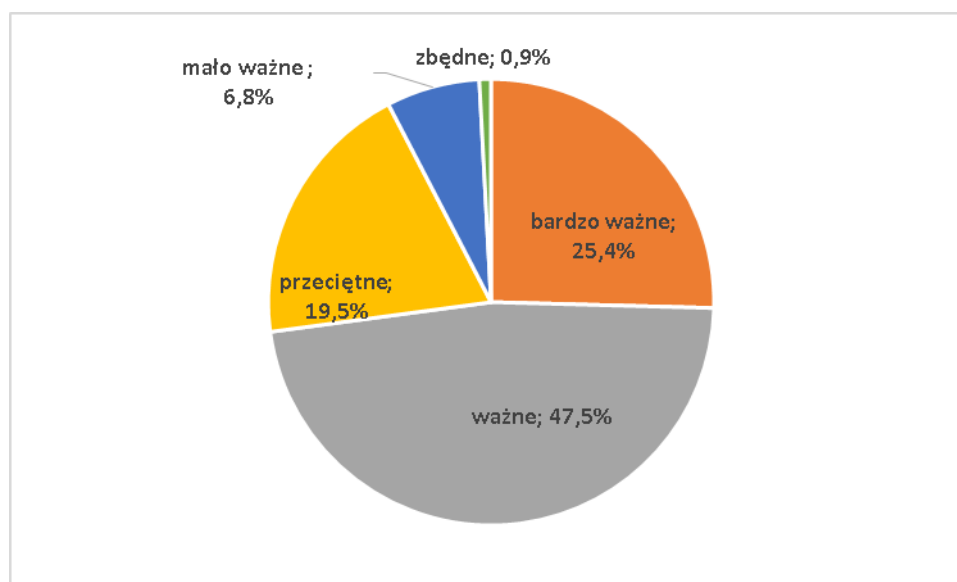
Szczegółowy rozkład głosów przedstawia tabela:

Tabela 3. Pożądane działania Gminy - infrastruktura drogowa

Wyszczególnienie	5 Bardzo ważne	4 Ważne	3 Przeciętne	2 Mało ważne	1 Zbędne
Remonty i budowa dróg	53,0%	32,5%	8,6%	0,9%	5,1%
Infrastruktura okołodrogowa	47,5%	36,4%	14,4%	0,9%	0,9%

Wydzielanie i uzbrajanie gruntów dla inwestorów to kolejna dziedzina, która ma związek z niepokojami, dotyczącymi rynku pracy i bezrobocia. Jak wspomniano wyżej, bez stabilnego rynku pracy na poziomie lokalnym trudno kształtować długofalową politykę rozwoju; respondenci również są tego świadomi, dostrzegając istotność działań, polegających na wspieraniu lokalnej przedsiębiorczości i przyciąganiu inwestorów:

Wykres 5. Pożądane działania Gminy - wydzielanie i uzbrajanie gruntów dla inwestorów

Respondenci odczuwają potrzebę **rozbudowy sieci kanalizacyjnej**: prawie 73% wskazań jest na „bardzo ważne” lub „ważne”. Niewiele mniejsza część badanych (70,3%) uznaje za istotny **rozwój i modernizację wodociągów**. Należy mieć na uwadze, że

nawet niewielki odsetek osób, które nie mają dostępu do dobrej jakości kanalizacji i wodociągów, jest w naszym kręgu cywilizacyjnym zjawiskiem wymagającym reakcji.

Ponad 60% badanych widzi potrzebę **budowy boisk, sal sportowych i placów zabaw**, co ma związek z faktem, że niewystarczająca oferta spędzania wolnego czasu była często wskazywana w tej części badania, która skupiła się na negatywnych aspektach życia w Gminie.

Duży odsetek badanych wykazuje się sporą wrażliwością społeczną: ponad 62% uważa, że należy **zwiększyć pomoc socjalną dla najuboższych**. Nieco mniej respondentów (dokładnie 61%) widzi potrzebę **wspierania lokalnych przedsiębiorców i poszukiwania inwestorów**. Trzeba pamiętać, że badani wypowiedzieli się już po części w tej kwestii przy pytaniu o grunty pod inwestycje.

Około 55% badanych za istotne uznaje **zwiększanie estetyki Gminy** (która jest uznawana za duży atut), **wspieranie działań kulturalnych** oraz **rozwój handlu** – te dwie pierwsze kwestie mają istotny wpływ na jakość oferty spędzania wolnego czasu, która jest dla mieszkańców ważna.

Ważność ostatnich trzech obszarów – **turystyki, energii odnawialnej i współpracy z gminami partnerskimi** przedstawia tabela:

Tabela 4. Pożądane działania Gminy – turystyka, energia odnawialna i współpraca z gminami partnerskimi

	5 Bardzo ważne	4 Ważne	3 Przeciętne	2 Mało ważne	1 Zbędne
Zwiększenie nakładów na turystykę	15,4%	39,3%	31,6%	7,7%	6,0%
Intensyfikacja współpracy z gminami partnerskimi	10,2%	40,7%	37,3%	6,8%	5,1%
Promocja i wsparcie korzystania z odnawialnych źródeł energii	14,5%	32,5%	35,9%	12,0%	5,1%

Promocja oraz **wsparcie korzystania z odnawialnych źródeł energii** jako jedyne z przedstawionych czynników zostały uznane za bardzo ważne/ważne przez mniej niż połowę badanych. Mieszkańcy wyrazili wcześniej zadowolenie ze stanu środowiska naturalnego, prawdopodobnie dlatego promowanie postaw ekologicznych nie jest tu priorytetem.

2.1.5. Najważniejsze działania inwestycyjne i nieinwestycyjne

W ostatniej merytorycznej części badania ankietowani mogli wpisać te działania, które według nich są najistotniejsze w skali całej Gminy. Te odpowiedzi zdecydowanie pokrywają się z działaniami, które podlegały ocenie i hierarchizacji w poprzednich częściach kwestionariusza. Jeśli chodzi o **działania inwestycyjne**, to najczęściej wskazywano:

- drogi
- ścieżki rowerowe
- chodniki
- oświetlenie
- wodociągi.

Najczęściej podawane **działania nieinwestycyjne** to:

- rozwój kultury
- wsparcie sportu amatorskiego
- zajęcia dla dzieci w wakacje
- wsparcie edukacji
- pomoc rodzinom wielodzietnym.

2.1.6. Najważniejsze sprawy do załatwienia w miejscowości zamieszkania respondentów

Nie odnotowano istotnych różnic pomiędzy mieszkańcami poszczególnych miejscowości. Ankietowani, skupiwszy się na infrastrukturze, podawali podobne kwestie do rozwiązania:

- drogi
- chodniki
- boisko
- kanalizacja
- dostęp do lekarzy
- ścieżki rowerowe.

2.2. Analiza SWOT

Zestawienie mocnych i słabych stron analizowanego podmiotu (w tym przypadku gminy Granowo) oraz określenie jego szans i zagrożeń rozwojowych jest klasycznym narzędziem, stosowanym od wielu lat w analizie strategicznej. Nazwa SWOT pochodzi z języka angielskiego i oznacza:

- S – Strengths (atuty, silne strony)
- W – Weaknesses (problemy, słabości)
- O – Opportunities (szanse, możliwości)
- T – Threats (zagrożenia).

Analiza SWOT jest swego rodzaju pomostem między raportem o stanie Gminy a strategią jej rozwoju - zidentyfikowane silne i słabe strony oraz możliwości i zagrożenia są podsumowaniem obecnej sytuacji Gminy, a jednocześnie wstępem do określenia perspektyw jej rozwoju, który powinien bazować na posiadanych własnych atutach oraz szansach, pojawiających się w otoczeniu.

Wstępna propozycja silnych i słabych stron oraz szans i zagrożeń zestawienia została sporządzona przez konsultantów na podstawie przeprowadzonych badań ankietowych i wywiadów. Następnie została ona zweryfikowana podczas spotkania z pracownikami Urzędu Gminy i jednostek gminnych oraz podczas spotkań w grupach roboczych.

W celu zapewnienia jak największej przejrzystości, zestawienie silnych i słabych stron sporządzono w podziale na 13 obszarów życia Gminy:

- 1) Położenie, ogólne warunki życia
- 2) Zagospodarowanie przestrzenne
- 3) Drogi i komunikacja
- 4) Infrastruktura techniczna, czystość, środowisko
- 5) Oświata
- 6) Kultura, rozrywka
- 7) Sport, rekreacja
- 8) Handel, gastronomia
- 9) Zdrowie, pomoc społeczna
- 10) Bezpieczeństwo
- 11) Gospodarka
- 12) Mieszkańcy, aktywność społeczna
- 13) Zarządzanie Gminą.

Lista ta przedstawia się następująco²:

² W kilku przypadkach czynniki o podobnym charakterze występują zarówno po stronie atutów, jak i słabych stron. Jest to dopuszczalne, ponieważ po pierwsze przy analizie wewnętrznej brano pod uwagę nie tylko ściśle zdefiniowane słabości, ale także problemy i potrzeby, a po drugie w ramach tego samego zagadnienia mogą występować zarówno atuty, jak i słabości lub elementy do zrealizowania. Wobec tego na przykład w dziale „Drogi i komunikacja” w atutach jest mowa o coraz lepszym stanie dróg, natomiast w słabościach/problemach/potrzebach – o potrzebie budowy dróg gminnych.

SILNE STRONY (ATUTY)	SŁABE STRONY/PROBLEMY
Położenie, ogólne warunki życia	
<ul style="list-style-type: none"> • W Gminie żyje się dobrze, spokojnie, wszystko jest na miejscu, infrastruktura jest rozwinięta. • Wszyscy się znają, pomagają sobie, wiadomo do kogo się zwrócić w danej sprawie. • Gmina się rozwija. • Korzystne położenie, zwłaszcza, gdy zostanie wybudowana trasa S5 • Mieszkańcy mają wsparcie ze strony Gminy. • Stolica Gminy jest centralnie położona. 	<ul style="list-style-type: none"> • Minusy małego środowiska: <ul style="list-style-type: none"> – „wszyscy o wszystkich wszystko wiedzą” – trzeba dojechać, np. do kina, na basen – zbyt mało rozrywek dla młodzieży • Ograniczona atrakcyjność turystyczna Gminy (małe zalesienie, niewiele wód powierzchniowych)
Drogi i komunikacja	
<ul style="list-style-type: none"> • Widoczna jest stopniowa poprawa infrastruktury drogowej, na przykład utwardzone są drogi między Granowem a każdą wsią. • Sporo jest ścieżek pieszo-rowerowych, co pozytywnie wpływa na wzrost bezpieczeństwa drogowego. • Zadawalająca skala połączeń autobusowych • Przez Gminę przebiega linia kolejowa, ma ona ważną funkcję. 	<ul style="list-style-type: none"> • Słaby stan części dróg gminnych, wiele dróg do utwardzenia • Słaby stan dróg powiatowych • Ograniczona widoczność na drodze krajowej (barierki, pacholki) • Brak obwodnicy Granowa
Infrastruktura techniczna, czystość, środowisko	
<ul style="list-style-type: none"> • Pełne zwodociągowanie Gminy, dobre zabezpieczenie w wodę (także na przyszłość) • Skanalizowanie Gminy - ok. 80% korzystających z kanalizacji • Duży stopień zgazyfikowania Gminy (sieć jest doprowadzona do wszystkich miejscowości) 	<ul style="list-style-type: none"> • Uciążliwość dużych zakładów przetwórczych ze względu na ich lokalizację w centrach miejscowości
Oświata	
<ul style="list-style-type: none"> • Racjonalna sieć placówek oświaty • Wszystkie chętne dzieci znajdują miejsce w przedszkolu. • Dobra infrastruktura oświatowa (placówki, wyposażenie) • Bardzo dużo zajęć dodatkowych, UKS 	<ul style="list-style-type: none"> • Niezadawalający poziom nauczania języka angielskiego i informatyki • Potrzeby remontów budynków oświatowych • Nawierzchnia asfaltowa boiska przy starej szkole

SILNE STRONY (ATUTY)	SŁABE STRONY/PROBLEMY
<ul style="list-style-type: none"> • Klub Malucha przy Bibliotece oraz w Bielawach • Dowozy dzieci nawet do przedszkoli 	<ul style="list-style-type: none"> • Brak zaplecza socjalnego w budynku „starej szkoły”
Kultura, rozrywka	
<ul style="list-style-type: none"> • Prężnie działająca Biblioteka • Wiele ciekawych imprez i wydarzeń kulturalnych • Interesujące parki z pałacami • Liczne świetlice wiejskie 	<ul style="list-style-type: none"> • Brak Ośrodka Kultury • Świetlice wiejskie – niepełne wykorzystanie
Sport, rekreacja	
<ul style="list-style-type: none"> • Rozwinięta infrastruktura sportowa • Place zabaw w każdej wsi • 7-8 boisk na 13 sołectw • Wiele rekreacyjnych szlaków rowerowych • Rozwija się rekreacja na skutek rosnącego zainteresowania mieszkańców i coraz szerszej oferty. 	<ul style="list-style-type: none"> • Brak pełnowymiarowej sali sportowej • Brak profesjonalnych animatorów sportu
Handel, gastronomia	
<ul style="list-style-type: none"> • Wystarczająca oferta 	
Zdrowie, pomoc społeczna	
<ul style="list-style-type: none"> • Wyremontowany budynek Ośrodka Pomocy Społecznej • Projekty prowadzone przez OPS (np. dofinansowane z UE - wspólnie z Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie) 	<ul style="list-style-type: none"> • Kolejki do lekarza • Lekarze nie chcą dawać skierowań do specjalistów • Brak świetlicy środowiskowej • Brak punktu terapeutycznego dla osób uzależnionych
Bezpieczeństwo	
<ul style="list-style-type: none"> • Jest na zadowalającym poziomie. 	<ul style="list-style-type: none"> • Rosnąca skala wykroczeń i przestępstw (interwencje domowe, kradzieże) • Wandalizm, np. w parku, przy stawku • Piraci drogowi – potrzebne progi • Brak Policji na miejscu
Gospodarka	
<ul style="list-style-type: none"> • Korzystne położenie z punktu widzenia prowadzenia działalności gospodarczej • Mała skala bezrobocia • Jest sporo dużych firm przetwórstwa 	<ul style="list-style-type: none"> • Mało gruntów gminnych pod inwestycje (tylko w Kotowie) • Brak zachęt dla nowych inwestorów (ulg podatkowych)

SILNE STRONY (ATUTY)	SŁABE STRONY/PROBLEMY
<p>żywności pochodzenia zwierzęcego.</p> <ul style="list-style-type: none"> Stosunkowo dobra jakość gleb, wysokotowarowe rolnictwo (gospodarstwa powyżej 15 ha zajmują około 72% areалу) 	<ul style="list-style-type: none"> Problemy z ludźmi do pracy – do branży przetwórstwa żywności, potrzebne ukierunkowanie ze strony rodziców i szkół
Mieszkańcy, aktywność społeczna	
<ul style="list-style-type: none"> Aktywni seniorzy (Klub Radości, Zespół śpiewaczy „Granowianie”, Pracownia Gobelinu Artystycznego); organizowane są wyjazdy, spotkania, imprezy Gmina wspiera aktywność mieszkańców (np. udostępnianie lokali, autobusu na występy). 	<ul style="list-style-type: none"> Zbyt mała aktywność społeczna ogółu mieszkańców
Zarządzanie Gminą	
<ul style="list-style-type: none"> Dobra polityka finansowa: <ul style="list-style-type: none"> inwestycje są realizowane z wykorzystaniem środków zewnętrznych rosnący udział dochodów własnych w łącznych dochodach budżetowych Wójt – przychylny mieszkańcom, otwarty. 	<ul style="list-style-type: none"> Duże ograniczenia prawne w zakresie działania samorządu Częsta i niespójna zmiana przepisów prawnych.

Najistotniejsze wnioski z zamieszczonych wyżej wyników analizy są następujące:

- Gmina jest spokojnym i bezpiecznym miejscem do zamieszkania przez osoby, które mają dobre, stałe źródło dochodów na miejscu lub w niedalekich, większych ośrodkach, takich jak Poznań, Grodzisk Wlkp., czy Kościan. Te ośrodki (zwłaszcza Poznań) oferują wiele usług wyższego rzędu (np. kino, teatr, kryta pływalnia, etc.), z których bez problemu mogą korzystać mieszkańcy gminy Granowo, o ile ich na to stać.
- Zupełnie inną grupę stanowią osoby, mające problemy ze znalezieniem satysfakcjonującej pracy, wynikające z niewystarczających kwalifikacji lub braku odpowiednich miejsc zatrudnienia. Wyrazem tego jest ujemne saldo migracji, czyli większa liczba osób wyjeżdżających na stałe z Gminy niż osiedlających się na jej terenie. Na szczęście skala bezrobocia nie jest duża.
- Gmina nie należy do terenów o wybitnych walorach turystycznych i rekreacyjnych ze względu na bardzo niewielki odsetek powierzchni zalesionej i wód powierzchniowych.
- Należy zwrócić uwagę na korzystne warunki komunikacyjne, wynikające z połączeń kolejowych i autobusowych oraz poprawiającego się stanu dróg.

Oczywiście nie oznacza to stanu idealnego – sporo jest do zrobienia, zwłaszcza w przypadku dróg gminnych i powiatowych.

- Ocena pozostałych, podstawowych elementów infrastruktury technicznej, wypadła korzystnie, a to za sprawą dostatecznego skanalizowania i pełnej dostępności sieci gazowej.
- Konfrontacja silnych i słabych stron korzystnie wypada przy ocenie funkcjonowania oświaty. Mieszkańcy są zadowoleni z istniejącej, racjonalnej sieci szkół o dobrej bazie lokalowej, z poziomu nauczania (oprócz języków obcych i informatyki) i dostępności opieki przedszkolnej. Z kolei kluczowe kwestie do rozwiązania z tej sfery to remonty i modernizacje budynków i przyszkolnej bazy sportowej.
- Dość dobrze, choć nie rewelacyjnie, została oceniona sfera kultury. Jej głównym atutem okazała się aktywna działalność Biblioteki oraz wiele ciekawych wydarzeń i imprez. Z kolei główny problem to brak ośrodka kultury, o utworzenie którego usilnie zabiegają władze Gminy.
- Jeżeli chodzi o sport i rekreację, to dumą mieszkańców jest bardzo rozbudowana infrastruktura – place zabaw, boiska, szlaki rowerowe. I, co najważniejsze, mieszkańcy w coraz większym stopniu są zainteresowani aktywnym trybem życia. Przeszkodą jest jednak brak ochotników – animatorów sportu, którzy byłiby motorem rozwoju tej sfery. Osobnym problemem jest brak pełnowymiarowej sali sportowej, a budowa nowej w najbliższej perspektywie, z powodów finansowych, nie jest możliwa.
- Ocena oferty handlowej i innych usług wypadła zadziwiająco dobrze w porównaniu z innymi małymi gminami – ponad 70% respondentów badania ankietowego stwierdziło, że jest ona „dobra” lub „bardzo dobra”, oczywiście jak na tę wielkość gminy.
- Zaskoczeniem nie jest, że jeden z kluczowych elementów usług społecznych, jakim jest dostępność opieki zdrowotnej, zyskał więcej ocen negatywnych niż pozytywnych. Kolejki do lekarza i ograniczona skala pomocy specjalistycznej są tego głównymi powodami.
- Ciekawe są wyniki oceny bezpieczeństwa publicznego na terenie Gminy. Prawie połowa mieszkańców uważa je za zadowalające, a ocen negatywnych jest zdecydowanie mniej niż pozytywnych. Z drugiej strony statystyki wskazują na rosnącą skalę wykroczeń i przestępstw, co w dużej mierze wynika z braku Policji na miejscu.
- Jeżeli chodzi o sferę gospodarki, to głównym problemem jest, o czym już wyżej wspomniano, brak zadowalającej oferty miejsc pracy na miejscu. Mimo tego oficjalna stopa bezrobocia nie jest wysoka na skutek lokalizacji kilku dość dużych zakładów pracy, pracy znacznej części mieszkańców w wysokotowarowym rolnictwie oraz dojeżdżania do innych ośrodków. Podstawowym warunkiem lokowania się inwestycji w danej gminie jest dostępność terenów inwestycyjnych, najlepiej już z posiadanymi miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego. Gmina Granowo niestety cierpi na ich deficyt.
- Z pewnością istotnym atutem Gminy są prężnie działający seniorzy. Niestety, tego samego nie można powiedzieć o pozostałych grupach mieszkańców.

- Ostatnim elementem, który podlegał ocenie, było samo zarządzanie Gminą, a więc ocena dotychczasowego działania władz samorządowych. Generalnie mieszkańcy obsługę administracyjną oceniają dobrze. Doceniają oni także otwartą postawę Wójta oraz racjonalne zarządzanie finansami Gminy.

Drugą stroną analizy SWOT jest identyfikacja zewnętrznych szans (możliwości) i zagrożeń. Zadaniem Gminy jest z jednej strony przewidywanie i wykorzystanie tych szans, a z drugiej strony unikanie, minimalizacja, a nawet likwidowanie zagrożeń. Zestawienie szans i zagrożeń, sporządzone w drodze uzgodnień w ramach prac zespołów roboczych, przedstawia się następująco:

SZANSE (MOŻLIWOŚCI)

- Rozwój gospodarczy i społeczny Gminy dzięki bliskiemu przebiegowi (w perspektywie kilku lat) trasy S5 relacji Poznań – Wrocław – powinno to doprowadzić do napływu zewnętrznego kapitału i nowych mieszkańców
- Możliwość pozyskania środków pomocowych (zwłaszcza unijnych do 2020 roku)
- Postrzeganie gminy Granowo jako spokojnego, bezpiecznego miejsca zamieszkania i spędzania wolnego czasu
- Współpraca międzysamorządowa w ramach Powiatu Grodziskiego
- Rozwój świadomości społecznej i społeczeństwa obywatelskiego
- Rosnące zainteresowanie społeczeństwa różnymi formami spędzania wolnego czasu

ZAGROŻENIA

- Ograniczone środki finansowe na realizację zwiększonych zadań samorządów (w tym zagrożenie podniesieniem kwoty wolnej od podatku PIT)
- Niestabilny system prawny w odniesieniu do funkcjonowania samorządów
- Ciągłe spowolnienie gospodarcze - mniejsza aktywność gospodarcza, mniejsze dochody podatkowe
- Regres demograficzny, odpływ mieszkańców do większych ośrodków i za granicę
- Konkurencja okolicznych ośrodków
- Brak skutecznej współpracy z okolicznymi samorządami
- Osiągnięcie maksymalnego pułapu zadłużenia

Podsumowując można stwierdzić, że w ostatnich latach Gmina potrafiła w dużej mierze wykorzystać wewnętrzne i zewnętrzne uwarunkowania i doprowadziła do znaczącej rozbudowy i modernizacji infrastruktury technicznej (wodociągi, kanalizacja, postępy w budowie dróg) i społecznej (placówki oświatowe, świetlice wiejskie). O rozwoju Gminy świadczy także rosnący udział dochodów własnych w łącznych dochodach budżetowych.

Z drugiej strony nie udaje się zatrzymać odpływu młodych, energicznych mieszkańców, czy też pozyskać nowych, dużych inwestorów.

Przed władzami i mieszkańcami Gminy stoją więc duże wyzwania, aby w 10-letniej perspektywie, objętej niniejszą Strategią, w jak największym stopniu stymulować i powodować dalszy rozwój, przede wszystkim poprzez sprawne, aktywne działanie i jak najlepsze wykorzystanie dotacji unijnych w perspektywie finansowej do 2020 roku.

Zaprezentowane wyżej wyniki analizy sytuacji Gminy, przeprowadzonej z udziałem jej mieszkańców, stały się podstawą procesu planistycznego, bowiem wewnętrzne atuty i pojawiające się w otoczeniu szanse są tymi elementami, na których należy bazować planując dalszy rozwój Gminy. Jednocześnie należy pamiętać, że usunięcie bądź zniwelowanie wewnętrznych braków i problemów oraz zewnętrznych zagrożeń to zadania, których realizacja powinna przyczynić się do lepszego zaspokajania potrzeb mieszkańców Gminy i gości.

3. WIZJA I MISJA GMINY

3.1. Wizja Gminy

Wizja gminy określa pożądaną przez mieszkańców obraz (wizerunek gminy) w perspektywie najbliższych kilkunastu lat, czyli jest swoistym „zdjęciem” gminy, pokazującym, **jak powinna ona docelowo wyglądać**, jakie funkcje spełniać.

Wypracowana podczas spotkań z przedstawicielami różnych środowisk wizja gminy Granowo brzmi następująco:

Gmina Granowo to:

- ❑ **atrakcyjnie położony, prężny, lokalny ośrodek rolniczy i gospodarczy**
- ❑ **bezpieczne, przyjazne miejsce do życia**
- ❑ **wykształceni, aktywni i zintegrowani mieszkańcy.**

Powyższa wizja wskazuje na to, że gmina Granowo aspiruje do bycia lokalnym centrum gospodarczym, korzystającym ze swojej atrakcyjnej lokalizacji i rozwiniętego rolnictwa.

Do zamieszkania w Gminie, oprócz miejsc pracy, ma skłaniać poczucie bezpieczeństwa i dobrze rozumiana „lokalność”.

Mieszkańcy Gminy mają nie tylko być wykształceni, ale być aktywni na wielu polach. Bardzo ważne jest, aby potrafili ze sobą współpracować.

3.2. Misja rozwoju Gminy

Misja określa, jakie są priorytety samorządu w działaniach na rzecz zaspokojenia potrzeb mieszkańców. Jest ona sentencją, która najlepiej ujmuje główne, planowane kierunki działania samorządu, jest także najlepszym podsumowaniem całego opracowywanego planu strategicznego.

Na podstawie analizy atutów oraz braków i problemów, biorąc pod uwagę zidentyfikowane uwarunkowania rozwoju Gminy, sformułowano następującą deklarację:

Jesteśmy systematycznie rozwijającą się gminą, atrakcyjnie położoną w Powiecie Grodziskim, w pobliżu nowej trasy S5 Poznań-Wrocław.

Określony w wizji stan docelowy pragniemy osiągnąć poprzez:

- wspieranie rozwoju gospodarczego**
- doprowadzenie do pełnej dostępności infrastruktury technicznej i społecznej**
- zapewnienie mieszkańcom wysokiego poziomu oferty oświatowej i atrakcyjnych form spędzania wolnego czasu.**

W tak sformułowanej misji można wyróżnić kilka ważnych zagadnień. Pierwsze zdanie wskazuje lokalizację Gminy na mapie kraju. Ważne jest zaznaczenie atrakcyjnego położenia przy ważnej trasie krajowej.

Drugie zdanie precyzuje zapisy wizji Gminy – wskazuje na główne sposoby osiągnięcia pożądanego, docelowego stanu – wspieranie obecnych i pozyskiwanie nowych przedsiębiorców, między innymi poprzez rozwiniętą infrastrukturę techniczną i społeczną, dbałość o rozwój osobisty mieszkańców (oświata) i zapewnianie wielu ciekawych form wypoczynku.

4. CELE STRATEGICZNE

W rezultacie przeprowadzonych badań ankietowych, wywiadów z opiniotwórczymi mieszkańcami Gminy oraz konsultacji z szerokim gronem pracowników Urzędu Gminy i podległych jednostek, radnych oraz przedstawicieli innych instytucji, sformułowano dwa strategiczne cele rozwoju gminy Granowo. Bazują one na zidentyfikowanych wcześniej uwarunkowaniach rozwojowych Gminy (a więc posiadanych wewnętrznych atutach i pojawiających się w otoczeniu szansach, ale także uwzględniając najistotniejsze wewnętrzne problemy i zewnętrzne zagrożenia) i wytyczają główne kierunki jej dalszego rozwoju. Realizacja celów, w perspektywie objętej niniejszym planem, powinna w znacznym stopniu przybliżyć osiągnięcie pożądanego stanu rozwoju Gminy, określonego w jej wizji.

Strategiczne cele rozwoju gminy Granowo są następujące:

Cel strategiczny 1. Rozwój infrastruktury technicznej i gospodarki

Cel strategiczny 2. Stwarzanie atrakcyjnych warunków do rozwoju i wypoczynku.

Podkreślić należy, że cele te są praktycznie takie same, jak te, które zostały wytyczone podczas prac nad poprzednią Strategią, która obowiązywała w latach 2004-2013. Świadczy to o prawidłowej ciągłości planowania strategicznego w Gminie oraz o nadal niezaspokojonych potrzebach w sferze infrastruktury, dziedzinie usług społecznych, czy wreszcie o poziomie rozwoju gospodarczego. Nie wynika to jednak z braku postępów w powyższych dziedzinach, lecz z rosnących potrzeb i oczekiwań w miarę postępu cywilizacyjnego i budowania społeczeństwa obywatelskiego.

Cele strategiczne bezpośrednio nawiązują do wizji i misji rozwoju Gminy. Do ich osiągnięcia będzie prowadziła realizacja konkretnych projektów strategicznych, szczególnie tych związanych z poprawą technicznych i społecznych warunków życia. Tym samym będzie następowało stopniowe, konsekwentne przybliżanie się do osiągnięcia pożądanego statusu rozwoju Gminy, określonego w jej wizji. Plan strategiczny w rozumieniu jego twórców - przedstawicieli społeczności lokalnej - nie jest bowiem tylko ogólnym zestawieniem mało realnych do zrealizowania życzeń, lecz dokumentem zawierającym listę zadań do wykonania i określającym czas ich realizacji, która, od momentu zatwierdzenia przez Radę Gminy, stanie się podstawą pracy wszystkich pracowników samorządu.

Uzasadnienie wyboru powyższych celów jest następujące:

Cel strategiczny nr 1

Rozwój infrastruktury technicznej i gospodarki

Podstawowym oczekiwaniem mieszkańców w stosunku do każdego samorządu są jego aktywne działania, mające na celu poprawę obecnego standardu życia w gminie. Zmiany polityczno-społeczne, zainicjowane w naszym kraju już 26 lat temu, stworzyły możliwość swobodnego podróżowania, a co za tym idzie, zaobserwowania poziomu życia w krajach rozwiniętych. Konfrontacja ta nie wypadła korzystnie – złej jakości drogi, braki w zwodociągowaniu i skanalizowaniu (zwłaszcza obszarów wiejskich), niewielka liczba telefonów, niedostatek mieszkań, czy zdegradowane środowisko naturalne, świadczyły o różnicach poziomu rozwoju cywilizacyjnego.

Okres ostatniego ćwierćwiecza lat to czas niezaprzeczalnych, pozytywnych przemian. Na wielu terenach (zwłaszcza miejskich i podmiejskich) problem wyposażenia gospodarstw domowych w podstawowe elementy infrastruktury technicznej przestał już właściwie istnieć. Mimo tych postępów, do zrobienia pozostało jeszcze wiele. Pełna infrastruktura oznacza bowiem nie tylko uzbrojenie w niezbędne media (woda, kanalizacja, prąd), ale obecnie – zdaniem mieszkańców – przede wszystkim gęstą i o dobrej jakości sieć dróg.

Mimo że w ostatnich latach Gmina zainwestowała znaczne środki w infrastrukturę techniczną (w ciągu minionych 5 lat – około 8 mln zł z 10,6 mln zł łącznej wartości inwestycji), to nadal istnieją duże potrzeby w tym zakresie – w zdecydowanej większości w sferze infrastruktury drogowej i okołodrogowej (chodniki, ścieżki rowerowe, oświetlenie).

Pełne wyposażenie gminy w infrastrukturę techniczną to obecnie nie tylko jeden z podstawowych wymogów cywilizacyjnych, ale także kluczowy warunek rozwoju gospodarczego. Należy także podkreślić, że inwestycje w dziedzinie infrastruktury technicznej oznaczają poprawę stanu środowiska naturalnego, a więc życie w bardziej przyjaznym i zdrowym otoczeniu, co w oczywisty sposób wpływa na zwiększenie atrakcyjności danego terenu dla potencjalnych nowych mieszkańców.

Dzięki korzystnemu klimatowi inwestycyjnemu oraz dogodnej lokalizacji Gminy, liczba podmiotów działających w sektorze prywatnym w ostatnich kilku latach systematycznie wzrasta; nie dotyczy to jednak dużych firm.

Z wyników badania ankietowego wynika, że lokalny rynek pracy (możliwość znalezienia pracy na terenie Gminy) jest dziedziną, którą mieszkańcy oceniają zdecydowanie najgorzej. Jako „bardzo złą” i „złą” sytuację odnośnie możliwości znalezienia pracy w Gminie oceniło prawie 2/3 ankietowanych. Z drugiej strony statystyki są optymistyczne – bezrobotnych mieszkańców Gminy jest tylko około 200 (stopa bezrobocia wynosi około 6%), ale w dużej mierze jest to spowodowane dojeżdżaniem do pracy w innych gminach. Mieszkańcy zdecydowanie woleliby pracować na miejscu i stąd tak negatywne opinie na temat gminnego rynku zatrudnienia.

Rozwój gospodarczy Gminy jest podstawowym warunkiem zmniejszania się rozmiarów bezrobocia na ich terenie, jak również źródłem wzrostu zamożności i podniesienia poziomu życia mieszkańców. Dzięki wpływom z podatków rosną dochody budżetu samorządowego oraz maleją wydatki, przeznaczane na pomoc społeczną. Należy przy tym podkreślić, iż samorząd lokalny nie dysponuje – zarówno z punktu widzenia uregulowań prawnych, jak i możliwości finansowych – narzędziami bezpośredniego wpływu na gospodarkę na terenie Gminy. Nie oznacza to jednak, że nie może on pełnić roli strony wspierającej i do pewnego stopnia stymulującej przemianę w gospodarce i na rynku pracy.

Cel strategiczny nr 2

Stwarzanie atrakcyjnych warunków do rozwoju i wypoczynku

Zaspokojenie podstawowych potrzeb z zakresu infrastruktury technicznej z pewnością jest nadal najważniejszym oczekiwaniem mieszkańców pod adresem władz Gminy. Na obecnym poziomie rozwoju społeczeństwa posiadanie pełnej infrastruktury nie jest jednak wystarczające dla zapewnienia życia i rozwoju na oczekiwanym poziomie. Równie istotna jest dostępność do tzw. usług społecznych, takich jak usługi zdrowotne, opieka społeczna, oświata, czy też kultura, sport i rekreacja. Dla społeczności lokalnej bardzo ważny jest również dialog z miejscowymi władzami samorządowymi, które zostały powołane po to, by zaspokajać jej potrzeby.

Mimo wielu pozytywnych zmian w ostatnich kilku latach i przeznaczania znacznych kwot z budżetu Gminy na rozwój usług społecznych, wyniki przeprowadzonych badań ankietowych, analiz i dyskusji wskazują na to, że społeczność lokalna oczekuje dalszego poszerzenia zakresu i poprawy poziomu świadczenia tej grupy usług. Dotyczą one dalszej poprawy bazy oświaty, lepszej infrastruktury kultury oraz rozwoju infrastruktury sportowo-rekreacyjnej.

Wyeliminowanie zidentyfikowanych braków i problemów przewidziano w projektach strategicznych, zaproponowanych w niniejszym dokumencie.

Jak zaznaczono we wstępnej części niniejszego dokumentu, przedstawiając strukturę strategii, cele strategiczne grupują poszczególne programy i projekty. Ich realizacja w przyjętej perspektywie czasowej powinna doprowadzić do osiągnięcia pożądanego stanu rozwoju Gminy, określonego w jej wizji. Z kolei programy strategiczne są „tematami” działań, których wykonanie powoduje osiągnięcie określonych celów. Programy strategiczne grupują projekty, związane tematycznie z poszczególnymi dziedzinami życia, czy działaniami samorządu. Projekty realizacyjne to już konkretne przedsięwzięcia, najłatwiej mierzalne przy wdrażaniu Strategii.

5. PROGRAMY I PROJEKTY STRATEGICZNE

5.1. Założenia i kryteria wyboru programów i projektów strategicznych

Podczas sporządzania listy programów i projektów strategicznych kierowano się poniższymi założeniami:

- 1) Wybrane, proponowane projekty spełniają najpilniejsze potrzeby społeczności lokalnej, wyrażone w treści celów strategicznych, takie jak:
 - zapewnienie dogodnych warunków życia na terenie Gminy
 - zapewnienie bytowania w uporządkowanym i dobrze zarządzanym otoczeniu
 - wspieranie rozwoju gospodarczego
 - wspieranie rozwoju osobistego mieszkańców i zapewnienie dobrych warunków do wypoczynku.
- 2) Wybrane projekty mogą być związane z obligatoryjnymi, bieżącymi zadaniami samorządu, ale nie ograniczają się tylko do takich zadań.

Zaproponowane zostały również kryteria, które automatycznie predysponowały projekt do włączenia do Strategii:

- a) projekt odpowiada zadaniom zgłoszonym do programów o zasięgu wojewódzkim i powiatowym
- b) projekt jest już rozpoczęty lub przygotowana jest dokumentacja techniczna.

W procesie doboru projektów strategicznych jego uczestnicy zastanawiali się, jakie są realne szanse na wdrożenie zgłaszanych pomysłów - jakie działania mogą decydować o tym, że przedsięwzięcie uda się wykonać, a czego już na etapie planowania należy się wystrzeżać, by nie dopuścić do niepowodzenia.

5.2. Zestawienie programów i projektów strategicznych

Poniżej przedstawiono zestawienie programów i projektów strategicznych:

Cel strategiczny 1. Rozwój infrastruktury technicznej i gospodarki

Program 1. Drogi i komunikacja

- 1.1. Opracowanie i wdrażanie planu rozbudowy gminnej infrastruktury drogowej
- 1.2. Dążenie do poprawy bezpieczeństwa i stanu dróg powiatowych
- 1.3. Poprawa bezpieczeństwa na drodze krajowej

Program 2. Pozostała infrastruktura komunalna i ochrona środowiska

- 2.1. Dokończenie budowy kanalizacji
- 2.2. Rekultywacja składowiska odpadów
- 2.3. Termomodernizacja obiektów użyteczności publicznej oraz działania, wykorzystujące odnawialne źródła energii

- 2.4. Edukacja ekologiczna mieszkańców i wspieranie wykorzystania alternatywnych źródeł energii
- 2.5. Doprowadzenie światłowodu do wszystkich jednostek gminnych i świetlic wiejskich oraz utworzenie stref wi-fi
- 2.6. Poprawa wyposażenia służb komunalnych

Program 3. Rozwój gospodarczy

- 3.1. Kreowanie warunków do inwestowania na terenie Gminy
- 3.2. Promocja gospodarcza i turystyczna Gminy

Cel strategiczny 2. Stwarzanie atrakcyjnych warunków do rozwoju i wypoczynku

Program 4. Oświata

- 4.1. Remonty i modernizacja obiektów oświatowych
- 4.2. Doposażenie placówek oświatowych w nowoczesny sprzęt dydaktyczny i biurowy
- 4.3. Poprawa przyszkolonej bazy sportowej
- 4.4. Poprawa poziomu nauczania w szkołach. Zwiększenie liczby zajęć dodatkowych

Program 5. Kultura i rozrywka

- 5.1. Rozwój kultury na terenie Gminy
- 5.2. Aktywizacja świetlic wiejskich
- 5.3. Postawienie wigwamu

Program 6. Sport i rekreacja

- 6.1. Dalszy rozwój infrastruktury i oferty sportowo-rekreacyjnej
- 6.2. Zagospodarowanie rekreacyjne atrakcyjnych terenów

Program 7. Zdrowie, pomoc społeczna i bezpieczeństwo

- 7.1. Rozwój opieki zdrowotnej na terenie Gminy
- 7.2. Promowanie zdrowego trybu życia
- 7.3. Organizacja mieszkań socjalnych i chronionych
- 7.4. Likwidacja barier architektonicznych
- 7.5. Zwiększenie bezpieczeństwa publicznego

Program 8. Sprawne zarządzanie Gminą

- 8.1. Usprawnienie obsługi klientów w Urzędzie Gminy i podległych jednostkach poprzez wprowadzanie e-usług
- 8.2. Rozwój współpracy z innymi gminami, szczególnie w ramach Powiatu Grodzkiego

5.3. Zakres czasowy planowanych przedsięwzięć

Planowane projekty mają różny zakres czasowy – autorzy, planując realizację przedsięwzięć, starali się brać pod uwagę skalę potrzeb i możliwości budżetowe Gminy. Jednak każdy projekt składa się z kilku zadań, często o charakterze „ciągłym”, więc zakres czasowy większości projektów obejmuje cały okres realizacji Strategii 2015-2024. W kilku przypadkach niezależnych od Gminy, określenie czasu realizacji projektu okazało się na dzień dzisiejszy niemożliwe. Poniżej został przedstawiony zbiorczy plan realizacji poszczególnych projektów w okresie obowiązywania Strategii.

Tabela 4. Zakres czasowy projektów strategicznych

Numer projektu	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
1.1.										
1.2.										
1.3.										
2.1.										
2.2.										
2.3.										
2.4.										
2.5.										
2.6.										
3.1.										
3.2.										
4.1.										
4.2.										
4.3.										
4.4.										
5.1.										
5.2.										
5.3.										
6.1.										
6.2.										
7.1.										
7.2.										

7.3.										
7.4.										
7.5.										
8.1.										
8.2.										

5.4. Prezentacja i uzasadnienie programów i projektów strategicznych

Poniżej scharakteryzowano poszczególne programy strategiczne. W ramach każdego z nich przedstawiono szczegółowe informacje o kolejnych projektach strategicznych. Mają one postać tzw. kart projektów, zawierających:

- cel realizacji danego projektu
- jednostkę koordynującą (odpowiadającą za realizację projektu)
- inne podmioty, uczestniczące w projekcie
- beneficjentów projektu
- zadania w ramach projektu oraz terminy ich wykonania.

Każdy projekt został także opatrzony komentarzem na temat tła projektu i uzasadnienia jego wyboru.

Cel strategiczny nr 1

Rozwój infrastruktury technicznej i gospodarki

Nazwa celu strategicznego wskazuje na to, że realizacja przyporządkowanych mu działań powinna przyczynić się do zapewnienia dogodnych „technicznych” warunków życia w Gminie i rozwoju na jej terenie działalności gospodarczej.

Właśnie tego dotyczą trzy sformułowane w ramach tego celu programy strategiczne. Każdy z nich obejmuje kilka konkretnych projektów, zawierających zestawy działań, z których każde powinno przybliżyć do osiągnięcia omawianego celu.

Pierwszy z programów dotyczy rozbudowy infrastruktury drogowej i okołodrogowej, drugi - pozostałych elementów infrastruktury (kanalizacja, odpady, termomodernizacja, sieć światłowodowa) i działań na rzecz ochrony środowiska, a trzeci - wspierania rozwoju gospodarczego.

Program 1. Drogi i komunikacja

Z przeprowadzonego badania ankietowego wynika, że respondenci – wyrażając swoją opinię na temat różnych aspektów życia na terenie Gminy – stan infrastruktury drogowej wymienili na drugim miejscu pod względem ocen negatywnych (po możliwości podjęcia pracy na miejscu).

Nic dziwnego zatem, że takie działania, jak remonty i budowa dróg oraz budowa infrastruktury okołodrogowej znalazły się na pierwszym miejscu na liście zadań, stawianych przed samorządem (85% wypowiedzi: „ważne” i „bardzo ważne”).

Oznacza to, że potrzeby i oczekiwania społeczności lokalnej są w sferze drogownictwa priorytetowe. Odpowiedzią na powyższe problemy są trzy projekty strategiczne, zaproponowane do realizacji w ramach niniejszego programu.

Charakterystyka projektów

KARTA PROJEKTU STRATEGICZNEGO nr 1.1.

Nazwa programu	Drogi i komunikacja		Numer programu	1
Nazwa projektu	Opracowanie i wdrażanie planu rozbudowy gminnej infrastruktury drogowej		Numer projektu	1.1.
Cel realizacji projektu	Posiadanie kompleksowego, schierarchizowanego planu inwestycji w sferze infrastruktury drogowej. Uzyskanie przez mieszkańców i przedsiębiorców wiedzy na temat perspektywy realizacji ich potrzeb w w/w dziedzinie. Poprawa standardu życia i bezpieczeństwa			
Jednostka koordynująca	Urząd Gminy	Inne podmioty, uczestniczące w projekcie		
Beneficjenci	Mieszkańcy, przedsiębiorcy, goście, przejezdni			
Zadania			Czas realizacji	
1. Opracowanie Planu rozbudowy gminnej infrastruktury drogowej, obejmującego: <ul style="list-style-type: none"> • drogi • ścieżki rowerowe • chodniki • parkingi • oświetlenie 			2015-2016	
2. Sukcesywna realizacja planu			2015-2024	

Drogi służą nie tylko mieszkańcom Gminy i działającym tutaj podmiotom gospodarczym, ale także ruchowi tranzytowemu oraz są jednym z podstawowych kryteriów przy wyborze lokalizacji inwestycji. Z tych powodów stanowią bardzo istotny element infrastruktury technicznej – ich odpowiednia jakość powoduje większą dostępność komunikacyjną Gminy oraz przyczynia się do poprawy bezpieczeństwa uczestników ruchu.

W ramach niniejszego projektu planuje się sporządzenie w 2016 roku planu rozbudowy gminnej sieci drogowej, w którym zostanie określona kolejność realizacji inwestycji w omawianej dziedzinie. Dzięki temu mieszkańcy i inwestorzy będą wiedzieli, kiedy mogą się spodziewać budowy konkretnej drogi. Oczywiście, niezbędna jest realność zapisów planu oraz ich terminowa realizacja.

KARTA PROJEKTU STRATEGICZNEGO nr 1.2.

Nazwa programu	Drogi i komunikacja		Numer programu	1
Nazwa projektu	Dążenie do poprawy bezpieczeństwa i stanu dróg powiatowych		Numer projektu	1.2.
Cel realizacji projektu	Poprawa standardu życia i bezpieczeństwa na drogach			
Jednostka koordynująca	Zarząd Powiatu Grodziskiego	Inne podmioty, uczestniczące w projekcie	Urząd Gminy w Granowie	
Beneficjenci	Mieszkańcy, przedsiębiorcy, goście, przejezdni			
Zadania			Czas realizacji	
1. Drogi: <ul style="list-style-type: none"> Granowo – Strzępiń, remont, odcinek ok. 5 km Kotowo – Woźniki, remont, ok. 2 km Granowo – Granówko, poszerzenie, ok. 2 km 			2015-2024	
2. Ścieżki pieszo-rowerowe - budowa: <ul style="list-style-type: none"> Bielawy – Zemsko, ok. 1 km Niemierzyce – Strzępiń, ok. 1,5 km Kąkolewo – do drogi krajowej nr 32, ok. 1 km Separowo – do drogi krajowej nr 32, ok. 2 km Januszewice – Separowo, ok. 4 km 			2015-2024	
3. Budowa oświetlenia ulicznego – przy drogach: <ul style="list-style-type: none"> Granowo – Granówko Kubaczyn – Drużyń Kąkolewo – do drogi krajowej nr 32 Kubaczyn – Niemierzyce Niemierzyce – Strzępiń 			2015-2024	

Przez teren Gminy przebiega wiele odcinków dróg powiatowych o łącznej długości 71,3 km, z czego 9,2 km to drogi nieutwardzone. Z punktu widzenia użytkownika nie ma znaczenia, jaki podmiot jest zarządcą drogi – istotne jest, aby była ona w odpowiednim stanie technicznym.

Zadaniem Gminy w takiej sytuacji jest zgłaszanie do Zarządy Powiatu Grodziskiego apeli, wynikających z potrzeb mieszkańców i przejezdnych. Szczególnie ważna jest budowa ścieżek pieszo-rowerowych wzdłuż najbardziej ruchliwych tras, którymi mieszkańcy dojeżdżają do pracy i szkoły.

Najpilniejsze z potrzeb zostały wymienione w powyższej tabeli.

KARTA PROJEKTU STRATEGICZNEGO nr 1.3.

Nazwa programu	Drogi i komunikacja		Numer programu	1
Nazwa projektu	Poprawa bezpieczeństwa na drodze krajowej		Numer projektu	1.3.
Cel realizacji projektu	Zmniejszenie negatywnego wpływu ruchu drogowego na mieszkańców, obiekty i środowisko, poprawa jakości życia			
Jednostka koordynująca	Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad	Inne podmioty, uczestniczące w projekcie	Urząd Gminy	
Beneficjenci	Mieszkańcy, przedsiębiorcy, goście, przejezdni			
Zadania			Czas realizacji	
1. Budowa ścieżki rowerowej przy drodze krajowej na odcinku Granowo – Kąkolewo			Do 2024	
2. Budowa drogi serwisowej (Granowo – do drogi powiatowej na Kąkolewo)			Do 2024	
3. Budowa obwodnicy Granowa			Do 2024	

Przez teren Gminy przebiega droga krajowa nr 32, prowadząca od granicy z Niemcami w Gubinku koło Gubina do Stęszewa. Jej długość w Gminie to 7,2 km. Z jednej strony obecność trasy krajowej oznacza korzystny ruch tranzytowy i atrakcyjność gospodarczą przylegających gruntów, a z drugiej uciążliwość dla okolicznych mieszkańców i niebezpieczeństwo drogowe.

Władze Gminy od wielu lat postulują o wybudowanie obwodnicy Granowa, niestety ta inwestycja nie znajduje się na liście priorytetów władz centralnych.

Połowicznym rozwiązaniem obecnych problemów będzie wytyczenie ścieżki rowerowej wzdłuż drogi krajowej oraz wybudowanie równoległej drogi serwisowej (co może mieć szczególne znaczenie podczas wypadków).

Program 2. Pozostała infrastruktura komunalna i ochrona środowiska

W ramach niniejszego programu zaproponowano realizację aż sześciu projektów strategicznych o bardzo różnej tematyce, związanej z poprawą „technicznych” warunków życia i prowadzenia działalności gospodarczej oraz poprawą stanu środowiska naturalnego.

Pierwszy z nich dotyczy dokończenia budowy kanalizacji sanitarnej, co, obok budowy dróg i wspierania działalności gospodarczej, jest zdecydowanym priorytetem większości polskich gmin.

Treścią drugiego projektu jest rekultywacja nieczynnego składowiska odpadów; na to zadanie Gmina ma szansę pozyskać znaczne środki finansowe z Unii Europejskiej.

Ważnych zagadnień dotyczy także trzeci projekt - termomodernizacji obiektów użyteczności publicznej oraz działań, wykorzystujących odnawialne źródła energii.

Kolejny projekt zawiera zadania, związane z edukacją ekologiczną mieszkańców i wspieraniem ich w wykorzystaniu alternatywnych źródeł energii.

Piąty projekt dotyczy rozwoju sieci internetowej, a ostatni usprawnienia działania służb komunalnych dzięki ich doposażeniu.

Charakterystyka projektów

KARTA PROJEKTU STRATEGICZNEGO nr 2.1.

Nazwa programu	Pozostała infrastruktura komunalna i ochrona środowiska		Numer programu	2
Nazwa projektu	Dokończenie budowy kanalizacji		Numer projektu	2.1.
Cel realizacji projektu	Stworzenie możliwości podłączenia budynków użyteczności publicznej i prywatnych do sieci kanalizacyjnej, poprawa standardu życia, ochrona środowiska			
Jednostka koordynująca	Urząd Gminy	Inne podmioty, uczestniczące w projekcie	Zakład Gospodarki Komunalnej	
Beneficjenci	Mieszkańcy, przedsiębiorcy, goście			
Zadania			Czas realizacji	
1. Budowa sieci kanalizacji sanitarnej w miejscowościach: <ul style="list-style-type: none"> • Separowo • Bielawy • Januszewice • Drużyn • Kotowo • Kąkolewo • Strzępiń 			2015-2024	
2. Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków w miejscowościach: <ul style="list-style-type: none"> • Zemsko • Dalekie 			Do 2024	
3. Budowa kanalizacji deszczowej w Granowie – osiedle przy ul. Kościańskiej			2016-2024	

Od kilku lat w Granowie działa duża oczyszczalnia ścieków (przy ul. Komunalnej). Była ona budowana dwuetapowo w miarę pozyskiwania środków na ten cel. W pierwszym etapie postawiono blok o wydajności 300 m³ na dobę i zaczęto kanalizować miejscowość Granowo. Po ukończeniu tego etapu dostawiono blok 600 m³ i rozpoczęto kanalizowanie pozostałych wsi. Na dzień dzisiejszy do oczyszczalni podłączone są miejscowości: Granowo, Granówko, Kubaczyn i Niemierzyce. Łącznie z kanalizacji (sieć i przydomowe oczyszczalnie) korzysta około 80% mieszkańców Gminy.

Pozostałe wsie będą podłączone sukcesywnie w miarę pozyskiwania przez Gminę Granowo środków, głównie unijnych.

KARTA PROJEKTU STRATEGICZNEGO nr 2.2.

Nazwa programu	Pozostała infrastruktura komunalna i ochrona środowiska		Numer programu	2
Nazwa projektu	Rekultywacja składowiska odpadów		Numer projektu	2.2.
Cel realizacji projektu	Zagospodarowanie terenu po składowisku odpadów, ochrona środowiska			
Jednostka koordynująca	Urząd Gminy	Inne podmioty, uczestniczące w projekcie		
Beneficjenci	Mieszkańcy			
Zadania			Czas realizacji	
1. Realizacja prac rekultywacyjnych na terenie nieczynnego składowiska			Do 2020 roku	

Na terenie Gminy istnieje, nieczynne od 2010 roku, składowisko odpadów, zlokalizowane w wyrobisku po dawnej zwirowni, na działce pomiędzy drogą krajową nr 32 Poznań – Zielona Góra a nasypem linii kolejowej Poznań – Wolsztyn.

Do 2020 roku powinna nastąpić rekultywacja składowiska; łącznie jest to teren o powierzchni około 4,5 ha. Szacunkowy koszt zamknięcia, rekultywacji i zagospodarowania składowiska to 4,26 mln zł. Na realizację tego projektu Gmina ma szansę pozyskać dofinansowanie z środków unijnych w ramach Wielkopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego na lata 2014-2020 (Poddziałanie 4.2.1. Tworzenie kompleksowych systemów gospodarki odpadami oraz uzupełnianie istniejących).

Władze Gminy w wyniku konsultacji ze społecznością lokalną podjęły decyzję o uporządkowaniu terenu składowiska i zagospodarowaniu tego obszaru w kierunku rekreacyjnym – parkowym. Założono realizację parku publicznego z oczyszczeniem i rewitalizacją stawów położonych w zachodniej części terenu składowiska, wytyczenie dróg rowerowych i spacerowych, budowę placu zabaw i sportu, toru saneczkowego, nasadzenia drzew i krzewów.

KARTA PROJEKTU STRATEGICZNEGO nr 2.3.

Nazwa programu	Pozostała infrastruktura komunalna i ochrona środowiska		Numer programu	2
Nazwa projektu	Termomodernizacja obiektów użyteczności publicznej oraz działania, wykorzystujące odnawialne źródła energii		Numer projektu	2.3.
Cel realizacji projektu	Racjonalizacja użytkowania paliw i energii, ochrona środowiska			
Jednostka koordynująca	Urząd Gminy	Inne podmioty, uczestniczące w projekcie	Jednostki gminne	
Beneficjenci	Mieszkańcy			
Zadania			Czas realizacji	
1. Termomodernizacja budynków szkolnych (wymiana okien, docieplenie, nowa elewacja): <ul style="list-style-type: none"> • Zespołu Szkół w Granowie • Szkoły Podstawowej w Bielawach 			Do 2017	
2. Budowa farmy fotowoltaicznej – uzyskanie energii elektrycznej do zasilania oczyszczalni ścieków			Do 2020	
3. Montaż lamp do oświetlenia ścieżek rowerowych – z wykorzystaniem paneli słonecznych i wiatraków			Do 2020	

Korzystając z dotacji unijnych, Gmina pragnie dokończyć proces termomodernizacji swoich obiektów poprzez prace przy budynkach oświatowych w Granowie i Bielawach.

Ciekawym pomysłem jest wykorzystanie energii słonecznej do produkcji energii elektrycznej, która będzie zasilac oczyszczalnię ścieków w Granowie.

Przy ścieżkach rowerowych, które będą budowane w ramach Projektu 1.2, Gmina planuje montaż lamp, wykorzystujących energię słoneczną i wiatrową.

KARTA PROJEKTU STRATEGICZNEGO nr 2.4.

Nazwa programu	Pozostała infrastruktura komunalna i ochrona środowiska		Numer programu	2
Nazwa projektu	Edukacja ekologiczna mieszkańców i wspieranie wykorzystania alternatywnych źródeł energii		Numer projektu	2.4.
Cel realizacji projektu	Racjonalizacja użytkowania paliw i energii, poprawa stanu środowiska naturalnego, osiągnięcie przez Gminę wymaganych poziomów odzysku i recyklingu odpadów			
Jednostka koordynująca	Urząd Gminy	Inne podmioty, uczestniczące w projekcie	Placówki oświatowe, organizacje pozarządowe, Powiat	
Beneficjenci	Mieszkańcy			
Zadania			Czas realizacji	
1. Propagowanie segregacji odpadów komunalnych i oszczędzania energii wśród mieszkańców, szczególnie młodzieży szkolnej			Proces ciągły	
2. Wspieranie firm, budujących instalacje, wykorzystujące odnawialne źródła energii			Proces ciągły	
3. Wspieranie wykorzystania odnawialnych źródeł energii (OZE) przez mieszkańców			Proces ciągły	

Wzrostowi świadomości ekologicznej mieszkańców, a co za tym idzie podejmowaniu działań proekologicznych, będzie służyła przede wszystkim zintensyfikowana edukacja ekologiczna, szczególnie wśród młodzieży szkolnej. Form tego typu działań może być wiele – materiały informacyjne, lekcje wychowawcze, konkursy, itp.

Na terenie Gminy, we wsi Niemierzyce, oraz w sąsiedniej gminie Opalenica, prywatny inwestor pragnie postawić farmę wiatrową. Władze gmin wspierają przedsięwzięcie poprzez opracowanie i zatwierdzenie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego. Innymi formami wsparcia dla tego typu zamierzeń mogą być: pomoc w pozyskaniu i przekształceniu gruntu, czy też pomoc w uzyskaniu niezbędnych zezwoleń.

Ponadto Gmina pragnie zachęcać i wspierać mieszkańców w instalacji OZE, między innymi poprzez pozyskiwanie środków krajowych i unijnych na ten cel.

KARTA PROJEKTU STRATEGICZNEGO nr 2.5.

Nazwa programu	Pozostała infrastruktura komunalna i ochrona środowiska		Numer programu	2
Nazwa projektu	Doprowadzenie światłowodu do wszystkich jednostek gminnych i świetlic wiejskich oraz utworzenie stref wifi		Numer projektu	2.5.
Cel realizacji projektu	Zapewnienie szybkiego połączenia światłowodowego między jednostkami gminnymi, przeciwdziałanie wykluczeniu cyfrowemu mieszkańców Gminy			
Jednostka koordynująca	Urząd Gminy	Inne podmioty, uczestniczące w projekcie	Prywatny operator	
Beneficjenci	Mieszkańcy, goście			
Zadania			Czas realizacji	
1. Doprowadzenie sieci światłowodowej do poszczególnych jednostek gminnych			Do 2018	
2. Doprowadzenie sieci światłowodowej do świetlic wiejskich			Do 2018	
3. Uruchomienie bezpłatnych punktów dostępu do Internetu – tzw. hot spotów w miejscach publicznych – przy szkole w Granowie, przy Gminnym Ośrodku Kultury, w parku			Do 2018	

Jednym z tzw. projektów kluczowych, zrealizowanych w ramach WRPO na lata 2007-2013 jest „Budowa Wielkopolskiej Sieci Szerokopasmowej”. Do końca 2014 roku wszystkie wielkopolskie gminy zostały włączone do sieci. Efektem realizacji inwestycji są sieci: szkieletowa oraz dystrybucyjna wraz z węzłami szkieletowymi i węzłami dystrybucyjnymi - dostępne dla różnych operatorów. Węzły sieci szkieletowej są zlokalizowane we wszystkich miastach, będących siedzibami powiatów. Oprócz tego powstało 576 węzłów dystrybucyjnych; w każdej gminie Wielkopolski znalazł się przynajmniej jeden węzeł dystrybucyjny. Stwarza to szansę na utworzenie bezpiecznej i otwartej sieci, m.in. dla placówek ochrony zdrowia i jednostek administracji publicznej.

Jeżeli chodzi o gminę Granowo, to sieć dystrybucyjna jest w tej chwili budowana przez spółkę Inea.

Gmina planuje zlecenie doprowadzenia światłowodu do wszystkich swoich jednostek, najlepiej korzystając z dotacji unijnych.

Ponadto Gmina zamierza stworzyć strefy nieodpłatnego dostępu do Internetu poprzez instalację tzw. hot spotów.

KARTA PROJEKTU STRATEGICZNEGO nr 2.6.

Nazwa programu	Pozostała infrastruktura komunalna i ochrona środowiska		Numer programu	2
Nazwa projektu	Poprawa wyposażenia służb komunalnych		Numer projektu	2.6.
Cel realizacji projektu	Zwiększenie zdolności Zakładu Gospodarki Komunalnej w Granowie do realizacji jego statutowych zadań, zapewnienie lepszego poziomu świadczenia usług komunalnych			
Jednostka koordynująca	Urząd Gminy	Inne podmioty, uczestniczące w projekcie	Zakład Gospodarki Komunalnej w Granowie	
Beneficjenci	Mieszkańcy, przedsiębiorcy, goście, przejezdni			
Zadania			Czas realizacji	
1. Budowa nowego warsztatu ZGK			Do 2024	

Za gospodarkę komunalną na terenie Gminy odpowiada Zakład Gospodarki Komunalnej. ZGK w Granowie jest jednostką organizacyjną Gminy, odpowiedzialną za czynności związane z obsługą mieszkańców Gminy w zakresie zaopatrzenia w wodę, utylizacji ścieków oraz utrzymania czystości. Ponadto ZGK wykonuje na zlecenie Urzędu Gminy prace związane z modernizacją ciągów komunikacyjnych.

Jego działalność obejmuje:

- utrzymanie terenów zielonych i komunalnych
- obsługę i utrzymanie gminnej oczyszczalni ścieków
- obsługę i utrzymanie sieci wodociągowej oraz hydroforni.

Aby Zakład mógł jak najlepiej świadczyć swoje usługi, niezbędne jest postawienie oraz wyposażenie nowego warsztatu stanowiącego zaplecze komunalne.

Program 3. Rozwój gospodarczy

Rozwój gospodarczy jest podstawowym sposobem przeciwdziałania bezrobociu. Samorząd lokalny nie dysponuje – zarówno z punktu widzenia uregulowań prawnych, jak i możliwości finansowych – narzędziami bezpośredniego wpływu na gospodarkę na terenie Gminy. Mimo tego powinien jednak podejmować działania, wspierające działalność gospodarczą. W pierwszej kolejności powinny one polegać na efektywnym planowaniu przestrzennym, pozwalającym na przeznaczanie określonych terenów pod aktywność gospodarczą, a następnie – w miarę możliwości finansowych – na uzbrajaniu posiadanych terenów pod różnego rodzaju inwestycje. Duże znaczenie dla inwestorów ma także dobra obsługa ze strony Urzędu Gminy oraz wszelkie inne działania, ułatwiające prowadzenie biznesu, takie jak informacja i promocja gospodarcza, doradztwo, czy ulgi podatkowe.

Ze względu na ograniczone walory środowiska naturalnego, Granowo nigdy nie będzie ośrodkiem, do którego przybywać będą turyści na długi wypoczynek. Będą to raczej wizyty weekendowe, a przede wszystkim postoje w trakcie wycieczek rowerowych przez teren kilku gmin. Właśnie z tego powodu istotna jest współpraca z innymi samorządami.

W ramach niniejszego programu przewidziano wdrożenie dwóch projektów, obejmujących wyżej wymienione rodzaje działań.

Charakterystyka projektów

KARTA PROJEKTU STRATEGICZNEGO nr 3.1.

Nazwa programu	Rozwój gospodarczy		Numer programu	3
Nazwa projektu	Kreowanie warunków do inwestowania na terenie Gminy		Numer projektu	3.1.
Cel realizacji projektu	Zapewnienie atrakcyjnych warunków do inwestowania na terenie Gminy			
Jednostka koordynująca	Urząd Gminy	Inne podmioty, uczestniczące w projekcie	Agencja Nieruchomości Rolnych, właściciele gruntów	
Beneficjenci	Potencjalni inwestorzy, mieszkańcy			
Zadania			Czas realizacji	
1. Podejmowanie starań o pozyskanie terenów pod inwestycję			2015-2024	
2. W przypadku pozyskania gruntu: a) uruchomienie podstrefy Kostrzyńsko-Słubickiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej b) starania o pozyskanie inwestora/inwestorów c) uzbrojenie terenu (ubieganie się o dofinansowanie unijne)			Do 2024	
3. Sporządzenie ewidencji gruntów, które mogą zostać przeznaczone pod aktywizację gospodarczą - terenów, których właściciele chcieliby je sprzedać lub wydzierżawić pod działalność gospodarczą			2016	
4. Pomoc w przekształcaniu gruntów, sporządzanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego dla ww. gruntów			2015-2024	
5. Wprowadzenie ulg podatkowych dla inwestorów			Do ustalenia	

Podstawowym warunkiem inwestowania przez przedsiębiorców na danym terenie jest możliwość pozyskania gruntów pod działalność gospodarczą.

W przypadku pozyskania gruntu, Gmina zamierza, w celu łatwiejszego pozyskania inwestorów, czynić starania o utworzenie podstrefy Kostrzyńskiej SSE. Wyraźne zainteresowanie przedsiębiorców uruchomieniem działalności będzie bardzo dużym ułatwieniem w staraniach o pozyskanie dofinansowania unijnego na uzbrojenie terenu.

Ponadto Gmina pragnie zachęcać właścicieli gruntów ze swojego terenu do zgłaszania chęci przekształcania ich pod aktywizację gospodarczą po to, by stworzyć lokalną bazę danych o dostępnych terenach. Następnym krokiem będzie udzielanie szerokiej pomocy w przekształcaniu, sprzedaży lub dzierżawie.

Powyższe działania stają się dla rozwoju Gminy coraz bardziej istotne w związku z planowanym przebiegiem trasy szybkiego ruchu relacji Poznań – Wrocław niedaleko jej granic. Budowa trasy z węzłem z pewnością spowoduje zwiększone zainteresowanie inwestowaniem na terenie Gminy.

KARTA PROJEKTU STRATEGICZNEGO nr 3.2.

Nazwa programu	Rozwój gospodarczy		Numer programu	3
Nazwa projektu	Promocja gospodarcza i turystyczna Gminy		Numer projektu	3.2.
Cel realizacji projektu	Zwiększenie skali inwestycji i liczby turystów na terenie Gminy			
Jednostka koordynująca	Urząd Gminy	Inne podmioty, uczestniczące w projekcie	Lokalna Grupa Działania, gminy powiatu grodziskiego, sołectwa, instytucje i agencje promocji gospodarczej	
Beneficjenci	Mieszkańcy, inwestorzy, goście			
Zadania			Czas realizacji	
1. Promocja gospodarcza Gminy poprzez: <ul style="list-style-type: none"> • stronę internetową • materiały drukowane (informator o dostępnych terenach inwestycyjnych) • bezpośrednie kontakty z instytucjami, zajmującymi się promocją (np. izby przemysłowo-handlowe, Polska Agencja Informacji i Inwestycji Zagranicznych) • wspólne działania z gminami Powiatu 			2015-2024	
2. Wydawanie mapek i folderów			2015-2024	
3. Montaż tablic z informacjami o poszczególnych miejscowościach (historia, atrakcje)			Do 2018	
4. Montaż tablic z mapami i opisami szlaków rowerowych (gmina Granowo + gminy ościenne)			Do 2018	

Działania promocyjne Gminy powinny mieć na celu:

- zwiększenie liczby inwestorów (promocja gospodarcza)
- zwiększenie liczby turystów (promocja turystyczna)
- zwiększenie liczby mieszkańców, uczestniczących w różnych wydarzeniach (uroczystości, imprezy) na terenie Gminy (promocja wewnętrzna).

Jednym z zadań samorządu gminnego jest organizowanie działań, sprzyjających aktywizacji gospodarczej. Z pewnością istotnym elementem działań promocyjnych powinno być wystawianie się na targach i wystawach gospodarczych (ze względu na koszty - razem z innymi gminami) oraz współpraca z agencjami, specjalizującymi się w promocji gospodarczej, takich jak na przykład Państwowa Agencja Informacji i Inwestycji Zagranicznych.

Oczywistym jest, że warunkiem koniecznym dla zwiększenia liczby turystów jest aktywne promowanie oferty turystycznej Gminy i to we współpracy z innymi gminami Powiatu.

Na terenie Gminy powinny być dostępne takie materiały, jak mapki, przewodniki, widokówki, pamiątki, czy różne gadżety reklamowe.

Wszelkie informacje powinny być także dostępne na stronie internetowej Gminy, gdzie zawsze aktualny powinien być kalendarz z planowanymi wydarzeniami, organizowanymi przez samorząd i inne podmioty.

Cel strategiczny nr 2

Stwarzanie atrakcyjnych warunków do rozwoju i wypoczynku

Ważnym elementem usług społecznych są: oświata oraz oferta spędzania wolnego czasu, czyli kultura, rozrywka, sport i rekreacja.

Jak już wcześniej wspomniano, wyniki przeprowadzonych analiz i dyskusji wskazują na to, że społeczność lokalna oczekuje dalszego poszerzenia zakresu i poprawy poziomu świadczenia tej grupy usług. Dotyczą one w pierwszej kolejności poprawy bazy oświaty oraz zwiększenia nakładów na kulturę, rozrywkę oraz infrastrukturę sportową i rekreacyjną.

W ramach niniejszego celu sformułowano pięć programów strategicznych:

- Oświata
- Kultura i rozrywka
- Sport i rekreacja
- Zdrowie, pomoc społeczna i bezpieczeństwo
- Sprawne zarządzanie Gminą.

Łącznie znajduje się w nich 17 projektów, których realizacja przybliżyć będzie zmierzony cel, czyli dogodne warunki rozwoju i relaksu w Gminie.

Program 4. Oświata

System oświaty w Gminie jest bardzo racjonalny. Obejmuje on Zespół Szkolno-Przedszkolny w Granowie oraz Szkołę Podstawową z oddziałami przedszkolnymi w Bielawach. Wobec niewielkiej liczby ludności (około 5 tys.) sieć placówek jest wystarczająca.

Wydatki budżetowe Gminy na oświatę stanowią około 45% corocznych wydatków budżetu i są zdecydowanie największą pozycją budżetową. Placówki szkolne i przedszkolne są nowoczesne, a przeprowadzone badania wykazały zadowolenie lokalnej społeczności z funkcjonowania tej jakże ważnej dziedziny życia.

Nie oznacza to jednak, że wszystkie potrzeby mieszkańców zostały zaspokojone – oczekują oni zwłaszcza rozwoju bazy sportowej szkół, doposażenia placówek oświatowych w nowoczesny sprzęt dydaktyczny oraz zwiększenia liczby zajęć pozalekcyjnych.

W ramach niniejszego programu znalazły się cztery projekty strategiczne.

Charakterystyka projektów

KARTA PROJEKTU STRATEGICZNEGO nr 4.1.

Nazwa programu	Oświata		Numer programu	4
Nazwa projektu	Remonty i modernizacja obiektów oświatowych		Numer projektu	4.1.
Cel realizacji projektu	Poprawa warunków nauki i nauczania			
Jednostka koordynująca	Urząd Gminy	Inne podmioty, uczestniczące w projekcie	Placówki oświatowe	
Beneficjenci	Uczniowie i nauczyciele			
Zadania			Czas realizacji	
1. Termomodernizacja budynków szkolnych (wymiana okien, docieplenie, nowa elewacja): <ul style="list-style-type: none"> • Zespołu Szkół w Granowie – budynek główny • Szkoły Podstawowej w Bielawach 			Do 2020	
2. Podjęcie decyzji, dotyczącej bazy przedszkolnej na terenie Gminy			Do 2016	

W Projekcie 2.3. była już mowa o potrzebie termomodernizacji dwóch budynków szkolnych na terenie Gminy. Planowane jest ubieganie się o dofinansowanie tej ważnej, ale kosztownej inwestycji, ze środków unijnych.

Gminna baza przedszkolna rozlokowana jest w budynkach w Granowie, Kąkolewie oraz w Drużyniu. Znacznie bardziej efektywne byłoby posiadanie jednego, dużego budynku, ale jego wybudowanie wiązałoby się to z dużymi nakładami.

KARTA PROJEKTU STRATEGICZNEGO nr 4.2.

Nazwa programu	Oświata		Numer programu	4
Nazwa projektu	Doposażenie placówek oświatowych w nowoczesny sprzęt dydaktyczny i biurowy		Numer projektu	4.2.
Cel realizacji projektu	Poprawa warunków nauki i nauczania			
Jednostka koordynująca	Urząd Gminy	Inne podmioty, uczestniczące w projekcie	Placówki oświatowe	
Beneficjenci	Uczniowie i nauczyciele			
Zadania			Czas realizacji	
1. Sukcesywna wymiana sprzętu i oprogramowania komputerowego (dydaktycznego – mobilnego oraz administracyjnego)			2015-2024	
2. Doposażanie pracowni technicznych			2015-2024	
3. Organizacja pracowni językowej			Do 2018	
4. Zakup wyposażenia do zajęć dodatkowych			2015-2024	

W dobie rosnących wymagań rozwoju cywilizacyjnego, szczególnie związanego z informatyzacją życia, wymiana i unowocześnianie sprzętu dydaktycznego nie budzi wątpliwości.

Duża część wyżej zaproponowanych działań ma charakter ciągły - wydatkowanie środków finansowych na oświatę jest zadaniem zawsze potrzebnym, gdyż wyposażenie placówek oświatowych ma duży wpływ na poziom kształcenia, a więc i szanse rozwoju dzieci i młodzieży w Gminie.

KARTA PROJEKTU STRATEGICZNEGO nr 4.3.

Nazwa programu	Oświata		Numer programu	4
Nazwa projektu	Poprawa przyszkolnej bazy sportowej		Numer projektu	4.3.
Cel realizacji projektu	Poprawa warunków nauki i nauczania			
Jednostka koordynująca	Urząd Gminy	Inne podmioty, uczestniczące w projekcie	Placówki oświatowe	
Beneficjenci	Uczniowie, nauczyciele, mieszkańcy			
Zadania			Czas realizacji	
1. Zmiana nawierzchni na przyszkolnym, asfaltowym boisku i jego zadaszenie			Do 2024	
2. Renowacja boiska trawiastego przy Zespole Szkolno-Przedszkolnym w Granowie			Do 2024	
3. Rekultywacja boiska przy szkole w Bielawach			Do 2024	

Gmina nie dysponuje pełnowymiarową salą sportową, a budowa nowej obecnie przekracza jej możliwości finansowe. Pojawił się jednak pomysł, aby, przy okazji koniecznej zmiany nawierzchni na pełnowymiarowym, asfaltowym boisku przy szkole w Granowie, zostało ono zadaszone, co na co najmniej kilka lat rozwiązałoby istniejący problem.

Ponadto w planach są renowacje dwóch trawiastych boisk – przy Gimnazjum i przy szkole w Bielawach.

KARTA PROJEKTU STRATEGICZNEGO nr 4.4.

Nazwa programu	Oświata		Numer programu	4
Nazwa projektu	Poprawa poziomu nauczania w szkołach. Zwiększenie liczby zajęć dodatkowych		Numer projektu	4.4.
Cel realizacji projektu	Zapewnienie lepszych wyników w nauce, rozszerzenie oferty edukacyjnej, zagospodarowanie wolnego czasu uczniów			
Jednostka koordynująca	Placówki oświatowe	Inne podmioty, uczestniczące w projekcie	Urząd Gminy	
Beneficjenci	Uczniowie, nauczyciele			
Zadania			Czas realizacji	
1. Doposażenie placówek oświatowych w sprzęt do nauki informatyki i języków obcych oraz zwiększenie liczby godzin nauczania tych przedmiotów			2015-2024	
2. Szkolenia dla nauczycieli			2015-2024	
3. Realizacja projektów dotacyjnych, pozwalających na indywidualizację nauczania, zarówno uczniów zdolnych, jak i uczniów z problemami			2015-2024	
4. Realizacja projektów dotacyjnych, pozwalających na realizację zajęć dodatkowych, np. zajęcia artystyczne, kółko małego odkrywcy			2015-2024	
5. Zwiększenie liczby godzin pracy logopedy i psychologa			Od 2016/2017	
6. Realizacja wczesnego wspomaganie rozwoju (w przedszkolu)			2015-2024	

Jednym ze zidentyfikowanych problemów w sferze oświaty jest niezadowalający poziom nauczania języka angielskiego i informatyki. W celu poprawy tej sytuacji planowane jest zwiększenie liczby godzin nauczania tych przedmiotów oraz poprawa wyposażenia z sprzęt dydaktyczny. Zarówno to, jak i wszystkie inne zadania w ramach niniejszego projektu, powinny uzyskać wysokie dofinansowanie z uruchamianych właśnie funduszy unijnych na tego typu przedsięwzięcia.

Niezmiernie istotne będzie także organizowanie dodatkowych zajęć zarówno dla uczniów wymagających zajęć wyrównawczych, jak i tych najbardziej uzdolnionych.

Organizacja zajęć dodatkowych w szkołach ma wiele zalet – pozwala na rozwój uczniów, ich integrację, atrakcyjne spędzanie wolnego czasu. Dalsze rozszerzenie oferty będzie następowało w wyniku pojawienia się zapotrzebowania lub możliwości finansowania z zewnętrznych źródeł.

Program 5. Kultura i rozrywka

Kultura jest coraz ważniejszym elementem życia społecznego każdej wspólnoty lokalnej, której nie wystarcza już podstawowa oferta ośrodków kultury, czy dostępność świetlic wiejskich. Znalazło to wyraz w wynikach badania ankietowego, które wykazały, że tylko około 1/3 respondentów jest zadowolona z dostępności do kultury i rozrywki, a szersze wspieranie działań kulturalnych i artystycznych oceniło jako „ważne” lub „bardzo ważne” prawie 56% z nich.

W niniejszym programie strategicznym znalazły się trzy projekty.

Pierwszy z nich dotyczy rozwoju kultury na terenie Gminy, przede wszystkim poprzez utworzenie Ośrodka Kultury i kontynuację remontu placówki kultury w Granowie (pałacu).

Kolejny projekt jest propozycją aktywizacji zbyt mało wykorzystywanych świetlic wiejskich.

Trzeci projekt to pomysł postawienia wigwamu – obiektu, który będzie atrakcyjnym miejscem do odbywania gminnych uroczystości i imprez.

Charakterystyka projektów

KARTA PROJEKTU STRATEGICZNEGO nr 5.1.

Nazwa programu	Kultura i rozrywka		Numer programu	5
Nazwa projektu	Rozwój kultury na terenie Gminy		Numer projektu	5.1.
Cel realizacji projektu	Zwiększenie oferty kulturalnej, zapewnienie miejsca do działalności kulturalnej, utworzenie Gminnego Ośrodka Kultury			
Jednostka koordynująca	Urząd Gminy	Inne podmioty, uczestniczące w projekcie	Biblioteka Publiczna Gminy Granowo	
Beneficjenci	Mieszkańcy, goście			
Zadania			Czas realizacji	
1. Utworzenie Ośrodka Kultury w Granowie			2016-2024	
2. Remont piętra w Pałacu w celu zwiększenia oferty kulturalnej i zapewnienia pomieszczeń dla organizacji pozarządowych			Do 2020	
3. Wykorzystanie nowych pomieszczeń dla organizacji pozarządowych (np. Zespół Śpiewaczy „Granowianie”, wędkarze, Pracownia gobelinu, zespoły muzyczne, malarstwo, kobiety aktywne) i zwiększenie liczby sekcji (np. muzyczne)			Do 2021	
4. Zapewnienie dziennej opieki dla osób starszych - organizacja klubu seniora			Do 2024	

Biblioteka Publiczna Gminy Granowo jest obecnie głównym organizatorem życia kulturalnego na obszarze Gminy. Od 1971 r. Biblioteka znajduje się w dworku, w granowskim parku. W 2009 r. rozpoczęto przebudowę i adaptację byłych pomieszczeń mieszkalnych w pałacu na Gminny Ośrodek Kultury. Na piętrze budynku istnieje możliwość utworzenia 5-6 sal, w których znajdą swoją siedzibę wymienione w powyższej tabeli organizacje społeczne. Ponadto zwiększona powierzchnia umożliwi dalszy rozwój oferty kulturalnej o kolejne koła zainteresowań i sekcje. Bardzo ważne, zwłaszcza w dobie rosnącego odsetka osób starszych, będzie zapewnienie możliwości ciekawego spędzania czasu w ramach klubu seniora.

Władze Gminy czynią starania o utworzenie Ośrodka Kultury, w skład którego weszłaby Biblioteka. Podjęta została stosowna uchwała Rady Gminy.

KARTA PROJEKTU STRATEGICZNEGO nr 5.2.

Nazwa programu	Kultura i rozrywka		Numer programu	5
Nazwa projektu	Aktywizacja świetlic wiejskich		Numer projektu	5.2.
Cel realizacji projektu	Zwiększenie stopnia wykorzystania świetlic wiejskich, zwiększenie aktywności społecznej, zapewnienie miejsca spędzania wolnego czasu, wsparcie rozwoju społeczno-emocjonalnego dzieci i młodzieży			
Jednostka koordynująca	Urząd Gminy	Inne podmioty, uczestniczące w projekcie	Sołectwa, szkoły, organizacje pozarządowe, LGD GKRPA, OPS	
Beneficjenci	Mieszkańcy			
Zadania			Czas realizacji	
1. Pozyskanie środków dotacyjnych na ożywienie świetlic wiejskich: <ul style="list-style-type: none"> zakupy sprzętowe, np. tenis, piłkarzyki, bilard organizacja różnych kółek zainteresowań 			2015-2024	
2. Wspieranie aktywności lokalnych: <ul style="list-style-type: none"> dotowanie aktywności z budżetu Gminy pomoc w pozyskiwaniu środków (np. z unijnego programu LEADER) 			2015-2024	
3. Prowadzenie zajęć dla uczniów: <ul style="list-style-type: none"> pomoc w nauce organizacja czasu wolnego dzieci z rodzin dysfunkcyjnych kształtowanie prawidłowych wzorców zachowań 			2015-2024	

Bolączką wielu polskich gmin jest niewielkie wykorzystanie świetlic wiejskich (wybudowanych, bądź zmodernizowanych w ostatnich latach dzięki wsparciu z środków Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich) jako miejsca spędzania wolnego czasu przez mieszkańców, ich rozwoju i integracji. Przyczyn tego stanu rzeczy jest wiele, a do najistotniejszych należą:

- brak środków na zatrudnienie opiekunów świetlic
- niedostateczne wyposażenie obiektów
- niezadawalające zaangażowanie lokalnej społeczności.

Aby to zmienić, planowane jest podjęcie szeregu wyżej wymienionych działań, stymulowanych przez Gminę. Wydaje się, że tylko połączenie oddolnych inicjatyw ze wsparciem gminnym i unijnym ma szansę dać zamierzone efekty.

Jedną z możliwych opcji jest prowadzenie w świetlicach zajęć dla dzieci i młodzieży, szczególnie pochodzących z rodzin dysfunkcyjnych. Zajęcia takie mogłyby odbywać się w 5 różnych świetlicach wiejskich po 1 dniu w tygodniu.

KARTA PROJEKTU STRATEGICZNEGO nr 5.3.

Nazwa programu	Kultura i rozrywka		Numer programu	5
Nazwa projektu	Postawienie wigwamu		Numer projektu	5.3.
Cel realizacji projektu	Zapewnienie atrakcyjnego miejsca na uroczystości i imprezy gminne			
Jednostka koordynująca	Urząd Gminy	Inne podmioty, uczestniczące w projekcie	Sołectwa, organizacje mieszkańców	
Beneficjenci	Mieszkańcy i goście			
Zadania			Czas realizacji	
1. Ustalenie lokalizacji wigwamu			2015-2016	
2. Zapewnienie środków na realizację przedsięwzięcia			Do 2024	
3. Postawienie wigwamu			Do 2024	

Pomysł postawienia wigwamu wynika z potrzeby zapewnienia atrakcyjnego miejsca do odbywania gminnych uroczystości i imprez. Wstępnie zaproponowano jego lokalizację przy strzelnicy, w lesie między Kubaczynem a Niemierzycami.

Wigwam mógłby także być siedzibą ośrodka edukacji ekologicznej, na co możliwe jest pozyskanie dofinansowania ze środków unijnych.

Program 6. Sport i rekreacja

Dostępność do sportu i rekreacji została oceniona jako „bardzo dobra” lub „dobra” przez 47,5% mieszkańców Gminy. Przeciwnego zdania było 14,6% respondentów. Ci pierwsi podkreślali istnienie rozwiniętej infrastruktury sportowej, placów zabaw w każdej wsi, ładnego parku, czy wielu rekreacyjnych szlaków rowerowych.

Jednocześnie lista braków i potrzeb okazała się być stosunkowo krótka. Na pierwszym miejscu znalazł się brak pełnowymiarowej sali sportowej, a następnie potrzeba dalszego rozwoju infrastruktury i oferty.

Odpowiedzią są dwa, poniżej omówione, projekty strategiczne.

Charakterystyka projektów

KARTA PROJEKTU STRATEGICZNEGO nr 6.1.

Nazwa programu	Sport i rekreacja		Numer programu	6
Nazwa projektu	Dalszy rozwój infrastruktury i oferty sportowo-rekreacyjnej		Numer projektu	6.1.
Cel realizacji projektu	Zapewnienie dogodnych warunków do spędzania wolnego czasu przez mieszkańców i gości			
Jednostka koordynująca	Urząd Gminy	Inne podmioty, uczestniczące w projekcie	Sołectwa, kluby sportowe, szkoły	
Beneficjenci	Mieszkańcy i goście			
Zadania			Czas realizacji	
1. Doposażenie istniejących boisk wiejskich			2016-2024	
2. Organizacja skate parku			Do 2024	
3. Oznakowanie szlaków rowerowych			2017-2018	
4. Budowa i doposażenie placów zabaw			Do 2024	
5. Położenie bieżni tartanowej na boisku w Granowie			Do ustalenia	
6. Organizacja salki do ćwiczeń (siłownia, aerobic)			Do ustalenia	
7. Tworzenie kolejnych klubów i sekcji (np. rowery, bieganie), wspieranie oddolnych inicjatyw (potrzeba animatorów sportu)			2015-2024	

Mimo posiadania stosunkowo bogatej bazy do uprawiania sportu i rekreacji, mieszkańcy Gminy oczekują, że w kolejnych latach będzie ona nadal wzbogacana o nowe obiekty, a istniejące będą modernizowane. W ślad za tym powinna iść coraz większa aktywność mieszkańców, przejawiająca się zarówno w liczbie klubów i sekcji, jak odsetku mieszkańców, regularnie, aktywnie spędzających wolny czas.

KARTA PROJEKTU STRATEGICZNEGO nr 6.2.

Nazwa programu	Sport i rekreacja		Numer programu	6
Nazwa projektu	Zagospodarowanie rekreacyjne atrakcyjnych terenów		Numer projektu	6.2.
Cel realizacji projektu	Zapewnienie atrakcyjnych miejsc spędzania wolnego czasu przez mieszkańców i turystów, zwiększenie estetyki i atrakcyjności Gminy			
Jednostka koordynująca	Urząd Gminy	Inne podmioty, uczestniczące w projekcie		
Beneficjenci	Mieszkańcy i goście			
Zadania			Czas realizacji	
1. Pozyskanie terenu nad jeziorem w Separowie i jego zagospodarowanie: <ul style="list-style-type: none"> • kąpielisko • plaża • gastronomia 			Do skutku	
2. Dalsze zagospodarowanie parku przy pałacu w Granowie			2016-2024	

Gmina Granowo nie posiada wyjątkowych warunków rekreacyjnych. Jej lesistość wynosi zaledwie około 1,8%. Wody powierzchniowe zajmują około 190 ha, co stanowi niecałe 3% całkowitej powierzchni Gminy. Największym akwenem jest Jezioro Strykowskie, którego zachodni brzeg graniczy z Gminą. Niewielka powierzchnia lasów wzbogacana jest dodatkowo przez 8 parków podworskich.

Wobec powyższego bardzo istotne jest jak najlepsze zagospodarowanie istniejących terenów zielonych, aby w pełni służyły rekreacji mieszkańców i gości.

Atrakcyjny rekreacyjnie teren znajduje się nad Jeziorem Strykowskim we wsi Separowo, ale obecnie należy on do Agencji Nieruchomości Rolnych. Gmina czyni starania o jego pozyskanie i przeznaczenie na plażę, jednakże jest to proces długotrwały.

Znacznie większy do zagospodarowania teren to byłe składowisko odpadów, o którym była mowa w Projekcie 2.2.

Dla mieszkańców ważny jest także park przy pałacu w Granowie. W 2013 roku utwardzono kostką jego główną aleję, wykonano oświetlenie i zamontowano ławki, co znacznie uatrakcyjniło to miejsce oraz zwiększyło bezpieczeństwo i komfort osób przybywających do Biblioteki. Jeszcze w bieżącym roku planowane jest rozpoczęcie dalszych prac, upiększających ten cenny teren.

Program 7. Zdrowie, pomoc społeczna i bezpieczeństwo

Z istniejącej na terenie Gminy opieki zdrowotnej zadowolona jest 1/4 mieszkańców, a 34% jest dokładnie odwrotnego zdania.

Mieszkańcom doskwiera brak dostępu na miejscu do lekarzy-specjalistów oraz długi czas oczekiwania na wizytę (oczywiście to nie tylko problem gminny, ale ogólnokrajowy).

Wskazywano również na potrzebę rozwoju opieki zdrowotnej w przedszkolach i szkołach.

Jeżeli chodzi o pomoc społeczną, to za zwiększeniem jej skali dla najbardziej potrzebujących opowiedziała się olbrzymia większość mieszkańców. Niestety, działania w tym zakresie regulowane są na poziomie krajowym. Wśród największych bolączek w sferze pomocy społecznej wymieniano brak mieszkań socjalnych i chronionych oraz świetlicy środowiskowej.

W ramach niniejszego programu sformułowano sześć projektów ze sfery opieki zdrowotnej, pomocy społecznej i bezpieczeństwa.

Charakterystyka projektów

KARTA PROJEKTU STRATEGICZNEGO nr 7.1.

Nazwa programu	Zdrowie, pomoc społeczna i bezpieczeństwo		Numer programu	7
Nazwa projektu	Rozwój opieki zdrowotnej na terenie Gminy		Numer projektu	7.1.
Cel realizacji projektu	Zapewnienie lepszego dostępu do usług służby zdrowia przez dzieci i dorosłych			
Jednostka koordynująca	Urząd Gminy	Inne podmioty, uczestniczące w projekcie	Placówki służby zdrowia, szkoły	
Beneficjenci	Mieszkańcy			
Zadania			Czas realizacji	
1. Wspieranie utworzenia gabinetów specjalistycznych			Do skutku	
2. Doposażenie gabinetu pielęgniarki szkolnej			2015-2024	
3. Szkolenie personelu szkół z udzielania pierwszej pomocy (raz w roku)			2015-2024	
4. Pokazy pierwszej pomocy dla dzieci przez ratowników medycznych			2015-2024	

Granowo jest niewielką gminą i przez to na jej terenie działa tylko jedna przychodnia lekarza rodzinnego. Najbardziej brak jest takich lekarzy specjalistów, jak ginekolog i kardiolog. Gmina ma niewielkie możliwości wpływu na zakres oferty zdrowotnej; może to robić na przykład poprzez ułatwienia w organizacji gabinetów lekarskich.

Bardzo ważna jest opieka zdrowotna w placówkach oświatowych. Doposażenie gabinetu szkolnej pielęgniarki, szkolenia nauczycieli z udzielania pierwszej pomocy, czy akcje edukacyjne to działania, które powinny przyczynić się do jej poprawy.

KARTA PROJEKTU STRATEGICZNEGO nr 7.2.

Nazwa programu	Zdrowie, pomoc społeczna i bezpieczeństwo		Numer programu	7
Nazwa projektu	Promowanie zdrowego trybu życia		Numer projektu	7.2.
Cel realizacji projektu	Poprawa stanu zdrowia mieszkańców			
Jednostka koordynująca	Urząd Gminy	Inne podmioty, uczestniczące w projekcie	Szkoły, organizacje społeczne, lekarze	
Beneficjenci	Mieszkańcy			
Zadania			Czas realizacji	
1. Prelekcje dla rodziców na temat zagospodarowania czasu wolnego dzieci zgodnie z higieną psychiczną i wychowaniem ekologicznym po próbę wdrożenia do samowychowania			2015-2024	
2. Prelekcje lekarzy specjalistów (kardiolog, pulmonolog) na temat zdrowego trybu życia – odżywianie, znaczenie uprawiania sportu. Prelekcja na temat szkodliwości stosowania używek oraz wdychania szkodliwych substancji podczas ogrzewania domów			2015-2024	
3. Stworzenie dla dzieci i młodzieży możliwości przynależności i uczestnictwa w grupach pozytywnego oddziaływania (straż pożarna, harcerstwo, kluby sportowe), propagujących zdrowy tryb życia, wspieranie tych organizacji			2015-2024	
4. Organizowanie wydarzeń, propagujących zdrową żywność, degustacja zdrowej żywności, rozmowy z lekarzami i dietetykami, etc.			2015-2024	
5. Systematyczne prowadzenie pogadarek i zajęć o charakterze profilaktycznym dla uczniów, rodziców i nauczycieli, poruszanie aktualnej problematyki – anoreksja, otyłość, eurosieroctwo, przemoc, używki			2015-2024	

W dzisiejszych, „zabieganych” czasach, w obliczu znacznej dostępności używek i statystyk, wskazujących na rosnący odsetek osób z nadwagą na skutek niewłaściwego odżywiania, niezmiernie istotne jest propagowanie modelu zdrowego stylu życia.

Liczne prelekcje dla rodziców i uczniów, zachęcanie do uczestnictwa w życiu społecznym, czy organizacja festynów, są odpowiedzią na powyższe problemy.

KARTA PROJEKTU STRATEGICZNEGO nr 7.3.

Nazwa programu	Zdrowie, pomoc społeczna i bezpieczeństwo		Numer programu	7
Nazwa projektu	Organizacja mieszkań socjalnych i chronionych		Numer projektu	7.3.
Cel realizacji projektu	Wsparcie lokalowe dla najbardziej potrzebujących mieszkańców			
Jednostka koordynująca	Urząd Gminy	Inne podmioty, uczestniczące w projekcie	Ośrodek Pomocy Społecznej	
Beneficjenci	Mieszkańcy			
Zadania			Czas realizacji	
1. Organizacja mieszkań socjalnych i chronionych poprzez budowę kontenerów socjalnych			Do ustalenia	

W każdej społeczności istnieją osoby i rodziny, kwalifikujące się do uzyskania mieszkania socjalnego lub chronionego, za którego dostarczenie odpowiada gmina.

Lokal socjalny to lokal przeznaczony dla osób bezdomnych, eksmitowanych lub osób ubogich, nie mogących utrzymać mieszkania samodzielnie.

Z kolei lokal chroniony ma zapewnić osobom w nim zamieszkującym przygotowanie do prowadzenia samodzielnego życia w społeczeństwie lub zastąpić pobyt w placówce, zapewniającej całodobową opiekę. Ustawa o pomocy społecznej umożliwia pobyt w mieszkaniach chronionych osobom, które ze względu na trudną sytuację życiową, wiek, niepełnosprawność lub chorobę potrzebują wsparcia w funkcjonowaniu w codziennym życiu, ale nie wymagają usług w zakresie świadczonym przez jednostkę całodobowej opieki, w szczególności osobom z zaburzeniami psychicznymi, opuszczającym pieczę zastępczą, młodzieżowy ośrodek wychowawczy, zakład dla nieletnich, a także cudzoziemcom, którzy uzyskali w Polsce status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą.

Na terenie gminy Granowo potrzebnych jest kilka takich lokali. Ponieważ nie ma możliwości adaptacji na ten cel istniejących mieszkań komunalnych, jedyną opcją jest wzniesienie specjalnych kontenerów socjalnych.

KARTA PROJEKTU STRATEGICZNEGO nr 7.4.

Nazwa programu	Zdrowie, pomoc społeczna i bezpieczeństwo		Numer programu	7
Nazwa projektu	Likwidacja barier architektonicznych		Numer projektu	7.4.
Cel realizacji projektu	Ułatwienie osobom niepełnosprawnym korzystania z usług różnych jednostek i placówek gminnych			
Jednostka koordynująca	Urząd Gminy	Inne podmioty, uczestniczące w projekcie	Jednostki gminne, PFRON	
Beneficjenci	Osoby niepełnosprawne			
Zadania			Czas realizacji	
1. Dostosowanie obiektu OPS do potrzeb osób niepełnosprawnych ruchowo			Do 2024	
2. Dostosowanie standardów dla osób słabowidzących w placówkach oświatowych: <ul style="list-style-type: none"> • odpowiednie oznakowanie drzwi, poręczy, schodów i podłóg • zainstalowanie odpowiedniego oświetlenia • dostosowanie znaków i napisów • odpowiednia organizacja przestrzeni w klasach 			Do 2024	
3. Wymiana krawężników na bardziej dostępne dla wózków i rowerów			Do 2024	
4. Dostosowanie budynku Urzędu Gminy do potrzeb osób niepełnosprawnych			Do 2020	

Usuwanie istniejących barier architektonicznych dla osób niepełnosprawnych obecnie jest oczywistością.

Najistotniejsze potrzeby dotyczą zmian architektonicznych w budynku Ośrodka Pomocy Społecznej i zmian w placówkach oświatowych.

KARTA PROJEKTU STRATEGICZNEGO nr 7.5.

Nazwa programu	Zdrowie, pomoc społeczna i bezpieczeństwo		Numer programu	7
Nazwa projektu	Zwiększenie bezpieczeństwa publicznego		Numer projektu	7.5.
Cel realizacji projektu	Zmniejszenie skali przestępstw i wykroczeń, zwiększenie poczucia bezpieczeństwa wśród mieszkańców			
Jednostka koordynująca	Urząd Gminy	Inne podmioty, uczestniczące w projekcie	Policja,	
Beneficjenci	Mieszkańcy i goście			
Zadania			Czas realizacji	
1. Działania na rzecz lokalizacji w Granowie posterunku Policji			Do skutku	
2. Zwiększenie liczby kamer do monitoringu miejsc publicznych			2017-2020	
3. Wprowadzenie pieszych patroli Policji, w tym po zakończeniu imprez na boiskach			Do skutku	

Mimo że generalnie stan bezpieczeństwa publicznego w Gminie się poprawia, to są takie jego kategorie, gdzie sytuacja jest wręcz przeciwna. Dotyczy to przede wszystkim interwencji domowych, wypadków i kolizji oraz kradzieży.

Najistotniejszym staraniem władz Gminy jest utworzenie posterunku Policji w Granowie, co pozwoliłoby na zdecydowanie bardziej intensywne patrolowanie terenu Gminy.

Program 8. Sprawne zarządzanie Gminą

Naturalnym jest, że wraz z rozwojem społeczno-gospodarczym Gminy i kształtowaniem się społeczeństwa obywatelskiego, z roku na rok rosną oczekiwania mieszkańców pod adresem przedstawicieli samorządu gminnego. Dotyczą one przede wszystkim sprawnego zarządzania podległym mieniem, skutecznej promocji gospodarczej i turystycznej oraz szybkiej i sprawnej obsługi ze strony pracowników Urzędu Gminy i podległych jednostek.

Ten ostatni element jest wysoko oceniany – około 60% respondentów wystawiło ocenę „bardzo dobrze” lub „dobrze”, a tylko 9% dało oceny negatywne.

Niniejszy program obejmuje dwa projekty, związane z usprawnieniem obsługi interesantów poprzez rozwój e-usług oraz rozwojem współpracy z innymi samorządami.

Charakterystyka projektów

KARTA PROJEKTU STRATEGICZNEGO nr 8.1.

Nazwa programu	Sprawne zarządzanie Gminą		Numer programu	8
Nazwa projektu	Usprawnienie obsługi klientów w Urzędzie Gminy i podległych jednostkach poprzez wprowadzanie e-usług		Numer projektu	8.1.
Cel realizacji projektu	Zapewnienie szybszej, bardziej sprawnej obsługi mieszkańców			
Jednostka koordynująca	Urząd Gminy	Inne podmioty, uczestniczące w projekcie	Podległe jednostki	
Beneficjenci	Mieszkańcy, urzędnicy			
Zadania			Czas realizacji	
1. Wprowadzanie nowych form obsługi klientów, wymaganych przepisami prawa			Proces ciągły	
2. Wprowadzanie nowych form obsługi klientów, wynikających ze zidentyfikowanych potrzeb i możliwości			Proces ciągły	

Wiele zmian, związanych z obsługą interesantów, które są wprowadzane do Urzędu Gminy i podległych jednostek, wynika z wdrażanych programów centralnych, takich jak ePUAP (elektroniczna Platforma Usług Administracji Publicznej) – ogólnopolska platforma teleinformatyczna służąca do komunikacji obywateli z jednostkami administracji publicznej w ujednolicony, standardowy sposób, czy też aplikacja „Źródło”, czyli program do edycji oraz przetwarzania danych gromadzonych w Systemie Rejestrów Państwowych. Aplikacja ta została udostępniona bezpłatnie wszystkim podmiotom korzystającym SRP. Jest ona częścią Programu pl.ID - projektu informatycznego, którego celem jest budowa rozwiązań, które poprawią jakość usług świadczonych przez państwo dla obywateli. Dzięki programowi pl.ID powstał m.in. System Rejestrów Państwowych, który zintegrował w całość najważniejsze dane, m.in.: PESEL, rejestr dowodów osobistych oraz aktów stanu cywilnego. Dzięki temu wiele procedur urzędowych uprościło się, nie musimy przynosić wielu zaświadczeń, a dowód osobisty, czy odpis aktu możemy uzyskać w dowolnym urzędzie w Polsce.

Osobną grupą działań są te, które są inicjowane przez same gminy, takie jak na przykład punkty/biura obsługi interesantów, czy tzw. karty usług (instrukcje załatwiania różnych spraw – zarówno drukowane, jak i udostępniane w BIP).

KARTA PROJEKTU STRATEGICZNEGO nr 8.2.

Nazwa programu	Sprawne zarządzanie Gminą		Numer programu	8
Nazwa projektu	Rozwój współpracy z innymi gminami, szczególnie w ramach Powiatu Grodzkiego		Numer projektu	8.2.
Cel realizacji projektu	Osiągnięcie efektu synergii w działaniach na rzecz rozwoju Gminy			
Jednostka koordynująca	Urząd Gminy	Inne podmioty, uczestniczące w projekcie	Powiat, gminy Powiatu, Gminne jednostki organizacyjne	
Beneficjenci	Mieszkańcy i goście			
Zadania			Czas realizacji	
1. Współpraca samorządów w sferze promocji			2015-2024	
2. Rozwój wspólnej oferty turystycznej, w tym ścieżek rowerowych – oznakowanie, mapki			2015-2024	
3. Realizacja wspólnych inwestycji (np. budowa dróg, ścieżek rowerowych, oświetlenia ulicznego), wspólne pozyskiwanie dotacyjnych środków zewnętrznych			2015-2024	
4. Współpraca w ramach Lokalnej Grupy Działania LEADER			2015-2024	
5. Współpraca we wspieraniu rozwoju gospodarczego (np. budowie farmy wiatrowej)			2015-2024	

Gmina Granowo, wraz z czterema innymi gminami, wchodzi w skład Powiatu Grodzkiego. Dotychczasowa skala współpracy w ramach Powiatu nie jest zadowalająca; wiele działań, które mogłyby być koordynowane, bądź nawet wspólnie prowadzone, realizowanych jest osobno. Nierzadkie są sytuacje, kiedy gminy ze sobą konkurują, na przykład w przypadku oferty kulturalnej i sportowo-rekreacyjnej.

Potencjalnych pól współpracy jest wiele, do tego współpraca międzysamorządowa jest w ostatnim czasie stymulowana przez możliwość pozyskania środków dotacyjnych na przygotowanie wspólnych dokumentów programowych, które w kolejnych latach będą

niezbędne do aplikowania o dofinansowanie konkretnych przedsięwzięć inwestycyjnych.

Z tego powodu, a także z powodu możliwości korzystania z infrastruktury i oferty okolicznych gmin, bardzo ważny jest rozwój współpracy gminy Granowo z Powiatem i gminami Powiatu.

Wspólna oferta inwestycyjna i turystyczna, koordynacja wydarzeń kulturalnych i rozrywkowych, wspólne ubieganie się o środki dotacyjne to pierwsze, potencjalne pola kooperacji między samorządami. Do współpracy powinny być zaproszone podmioty pozasamorządowe, takie jak przedsiębiorcy, czy organizacje pozarządowe.

Możliwa jest także kooperacja w sferze wspierania rozwoju gospodarczego, czego przykładem jest budowa farmy wiatrowej w gminach Granowo i Opalenica.

6. OKREŚLENIE ZBIEŻNOŚCI STRATEGII ROZWOJU GMINY ZE STRATEGIAMI NA SZCZEBLU WOJEWÓDZKIM I KRAJOWYM

6.1. Określenie zbieżności Strategii Rozwoju Gminy Granowo na lata 2015-2024 ze Strategią Rozwoju Kraju 2020

„Strategia Rozwoju Kraju 2020 - AKTYWNE SPOŁECZEŃSTWO, KONKURENCYJNA GOSPODARKA, SPRAWNE PAŃSTWO” (ŚSRK), przyjęta przez Radę Ministrów we wrześniu 2012 roku, to najważniejszy dokument w perspektywie średniookresowej, określający cele strategiczne rozwoju Polski do 2020 r., kluczowy dla określenia działań rozwojowych, w tym możliwych do sfinansowania w ramach perspektywy finansowej UE na lata 2014-2020 oraz 9 zintegrowanych strategii, służących realizacji założonych celów rozwojowych. Strategia Rozwoju Kraju 2020 jest elementem nowego systemu zarządzania rozwojem Polski, którego fundamenty zostały określone w znowelizowanej ustawie o zasadach prowadzenia polityki rozwoju.

Celem głównym strategii średniookresowej jest wzmocnienie i wykorzystanie gospodarczych, społecznych i instytucjonalnych potencjałów zapewniających szybszy i zrównoważony rozwój kraju oraz poprawę jakości życia ludności.

Dokonano w ŚSRK wyboru trzech obszarów strategicznych:

- I. **Sprawne i efektywne państwo**
- II. **Konkurencyjna gospodarka**
- III. **Spójność społeczna i terytorialna.**

Zadania realizowane w ramach tych priorytetowych kierunków interwencji mają być odpowiedzią na kluczowe wyzwania w najbliższym dziesięcioleciu i mają pozwolić na zintensyfikowanie procesów rozwojowych oraz uniknięcie dryfu rozwojowego.

Dla współrealizacji Strategii Rozwoju Kraju 2020 przez jednostki samorządu terytorialnego, największe znaczenie będzie miała realizacja obszaru strategicznego III. Spójność społeczna i terytorialna, dla którego wyznaczono następujące podobszary:

Cel III.1. Integracja społeczna

Cel III.2. Zapewnienie dostępu i określonych standardów usług publicznych

Cel III.3. Wzmocnienie mechanizmów terytorialnego równoważenia rozwoju oraz integracja przestrzenna dla rozwijania i pełnego wykorzystania potencjałów regionalnych.

Wszystkie przyjęte w dokumencie Strategii Rozwoju Gminy Granowo projekty są w pełni zgodne z działaniami i w konsekwencji celami strategicznymi przyjętymi w ŚSRK. Dokładne przyporządkowanie przedstawiono w poniższej tabeli.

Tabela 5. Zgodność projektów strategicznych z celami Strategii Rozwoju Kraju 2020

Cele szczegółowe	Wyróżnienie	Zgodność projektu strategicznego gminy Granowo
CEL I.1. PRZEJŚCIE OD ADMINISTROWANIA DO ZARZĄDZANIA ROZWOJEM	<ul style="list-style-type: none"> I.1.1. Uporządkowanie kompetencji umożliwiające realizację działań rozwojowych I.1.2. Zwiększenie efektywności instytucji publicznych I.1.3. Wprowadzenie jednolitych zasad e-gov. w administracji (e-administracja) I.1.5. Zapewnienie ładu przestrzennego 	3.1., 8.1.
CEL I.3. WZMOCNIENIE WARUNKÓW SPRZYJAJĄCYCH REALIZACJI INDYWIDUALNYCH POTRZEB I AKTYWNOŚCI OBYWATELA	<ul style="list-style-type: none"> I.3.2. Rozwój kapitału społecznego I.3.3. Zwiększenie bezpieczeństwa obywatela 	1.2., 2.5., 2.6., 5.1., 5.2., 5.3., 6.2., 7.1., 7.5.
CEL II.2. WZROST WYDAJNOŚCI GOSPODARKI	<ul style="list-style-type: none"> II.2.1. Zwiększenie produktywności gospodarki II.2.2. Wzrost udziału przemysłów i usług średnio i wysoko zaawansowanych technologicznie II.2.3. Zwiększenie konkurencyjności i modernizacja sektora rolno-spożywczego II.2.4. Poprawa warunków ramowych dla prowadzenia działalności gospodarczej 	2.5., 3.1., 3.2., 3.3.
CEL II.3. ZWIĘKSZENIE INNOWACYJNOŚCI GOSPODARKI	<ul style="list-style-type: none"> II.3.1. Zwiększenie wykorzystania rozwiązań innowacyjnych 	2.4.
CEL II.4. ROZWÓJ KAPITAŁU LUDZKIEGO	<ul style="list-style-type: none"> II.4.1. Zwiększanie aktywności zawodowej II.4.2. Poprawa jakości kapitału ludzkiego II.4.3. Zwiększanie mobilności zawodowej i przestrzennej 	4.2., 4.4., 5.2.
CEL II.5. ZWIĘKSZENIE WYKORZYSTANIA TECHNOLOGII CYFROWYCH	<ul style="list-style-type: none"> II.5.1. Zapewnienie powszechnego dostępu do Internetu II.5.2. Upowszechnienie wykorzystania technologii cyfrowych II.5.3. Zapewnienie odpowiedniej jakości treści i usług cyfrowych 	2.5., 8.1.
CEL II.6. BEZPIECZEŃSTWO ENERGETYCZNE I ŚRODOWISKO	<ul style="list-style-type: none"> II.6.1. Racjonalne gospodarowanie zasobami II.6.2. Poprawa efektywności energetycznej II.6.4. Poprawa stanu środowiska 	2.1., 2.2., 2.3., 2.4.

	<ul style="list-style-type: none"> • II.6.5. Adaptacja do zmian klimatu 	
CEL II.7. ZWIĘKSZENIE EFEKTYWNOŚCI TRANSPORTU	<ul style="list-style-type: none"> • II.7.1. Zwiększenie efektywności zarządzania w sektorze transportowym • II.7.2. Modernizacja i rozbudowa połączeń transportowych 	1.1., 1.2., 1.3., 8.2.
CEL III.1. INTEGRACJA SPOŁECZNA	<ul style="list-style-type: none"> • III.1.1. Zwiększenie aktywności osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym • III.1.2. Zmniejszenie ubóstwa w grupach najbardziej nim zagrożonych 	2.5., 7.3.
CEL III.2. ZAPEWNIENIE DOSTĘPU I OKREŚLONYCH STANDARDÓW USŁUG PUBLICZNYCH	<ul style="list-style-type: none"> • III.2.1. Podnoszenie jakości i dostępności usług publicznych • III.2.2. Zwiększenie efektywności systemu świadczenia usług publicznych 	2.1., 5.1., 5.2., 5.3., 7.4., 8.1.
CEL III.3. WZMOCNIENIE MECHANIZMÓW TERYTORIALNEGO RÓWNOWAŻENIA ROZWOJU ORAZ INTEGRACJA PRZESTRZENNA DLA ROZWIJANIA I PEŁNEGO WYKORZYSTANIA POTENCJAŁÓW REGIONALNYCH	<ul style="list-style-type: none"> • III.3.1. Tworzenie warunków instytucjonalnych, prawnych i finansowych dla realizacji działań rozwojowych w regionach • III.3.3. Tworzenie warunków dla rozwoju ośrodków regionalnych, subregionalnych i lokalnych oraz wzmocnienia potencjału obszarów wiejskich • III.3.4. Zwiększenie spójności terytorialnej 	8.2.

6.2. Określenie zbieżności Strategii Rozwoju Gminy Granowo na lata 2015-2024 ze Strategią Rozwoju Województwa Wielkopolskiego do 2020 roku

Zgodnie z zasadami tworzenia dokumentów określających kierunki strategicznego rozwoju poszczególnych województw, powiatów i gmin, poniżej uwzględniono i wskazano w dokumencie Strategii Rozwoju Gminy Granowo projekty zbieżne ze strategicznymi planami rozwoju województwa.

Zbieżność Strategii Rozwoju Gminy Granowo na lata 2015-2024 z wojewódzkimi programami zawartymi w dokumencie „Strategia Rozwoju Województwa Wielkopolskiego do 2020 roku” przedstawiono poniżej.

W ramach dokumentu Strategii Rozwoju Województwa Wielkopolskiego, ogólna wizja województwa wielkopolskiego przedstawiona jest jako dążenie do uczynienia województwa regionem nowoczesnym i zintegrowanym. Samorząd województwa za cel generalny postawił sobie:

Poprawę jakości przestrzeni województwa, systemu edukacji, rynku pracy, gospodarki oraz sfery społecznej skutkująca wzrostem poziomu życia mieszkańców.

Szeroka analiza uwarunkowań społecznych, ekonomicznych, przyrodniczych, potrzeb społecznych oraz wytyczona misja województwa pozwoliła na wyznaczenie celów strategicznych:

1. Poprawa dostępności i spójności komunikacyjnej
2. Poprawa stanu środowiska i racjonalne gospodarowanie jego zasobami
3. Zwiększenie spójności województwa
4. Wzmocnienie potencjału gospodarczego regionu
5. Wzrost kompetencji mieszkańców i zatrudnienia
6. Zwiększanie zasobów oraz wyrównywanie potencjałów społecznych województwa
7. Wzrost bezpieczeństwa i sprawności zarządzania regionem.

Wszystkie przyjęte w dokumencie Strategii Rozwoju Gminy Granowo projekty są w pełni zgodne z działaniami i w konsekwencji celami strategicznymi przyjętymi w Strategii Rozwoju Województwa Wielkopolskiego. Dokładne przyporządkowanie przedstawia tabela.

Tabela 6. Zgodność projektów strategicznych z celami strategicznymi Województwa

Cele strategiczne	Cele szczegółowe	Zgodność projektu strategicznego gminy Granowo
POPRAWA DOSTĘPNOŚCI I SPÓJNOŚCI KOMUNIKACYJNEJ	<ul style="list-style-type: none"> • Zwiększenie spójności sieci drogowej • Rozbudowa infrastruktury na rzecz społeczeństwa informacyjnego 	1.1., 1.2., 1.3., 2.5.
POPRAWA STANU ŚRODOWISKA I RACJONALNE GOSPODAROWANIE JEGO ZASOBAMI	<ul style="list-style-type: none"> • Ochrona krajobrazu • Wykorzystanie, racjonalizacja gospodarki zasobami kopalin oraz ograniczanie skutków ich eksploatacji • Ograniczanie emisji substancji do atmosfery • Poprawa gospodarki wodno – ściekowej • Ochrona zasobów wodnych i wzrost bezpieczeństwa powodziowego • Promocja postaw ekologicznych 	2.1., 2.2., 2.3., 2.4.
LEPSZE ZARZĄDZANIE ENERGIĄ	<ul style="list-style-type: none"> • Optymalizacja gospodarowania energią • Rozwój produkcji i wykorzystanie alternatywnych źródeł energii 	2.3., 2.4.
ZWIĘKSZANIE KONKURENCYJNOŚCI METROPOLII POZNAŃSKIEJ I INNYCH OŚRODKÓW WZROSTU W	<ul style="list-style-type: none"> • Wzmocnienie biegunów wzrostu w subregionach 	2.6.

WOJEWÓDZTWIE		
ZWIĘKSZENIE SPÓJNOŚCI WOJEWÓDZTWA	<ul style="list-style-type: none"> • Wsparcie ośrodków lokalnych • Rozwój obszarów wiejskich 	1.1., 1.3., 2.1., 3.1., 3.2., 3.3., 5.1., 5.2., 5.3., 5.4.
WZMOCNIENIE POTENCJAŁU GOSPODARCZEGO REGIONU	<ul style="list-style-type: none"> • Rozwój sieci i kooperacji w gospodarce regionu • Rozwój instrumentów finansowych dla gospodarki • Przygotowanie i racjonalne wykorzystanie terenów inwestycyjnych • Rozwój biznesu i usług zdrowotnych 	3.1., 3.2., 3.3., 6.1., 6.2., 7.1.
WZROST KOMPETENCJI MIESZKAŃCÓW I ZATRUDNIENIA	<ul style="list-style-type: none"> • Poprawa warunków, jakości i dostępności edukacji 	4.1., 4.2., 4.3., 4.4.
ZWIĘKSZANIE ZASOBÓW ORAZ WYRÓWNYWANIE POTENCJAŁÓW SPOŁECZNYCH WOJEWÓDZTWA	<ul style="list-style-type: none"> • Poprawa stanu zdrowia mieszkańców i opieki zdrowotnej • Promocja zdrowego stylu życia • Wzmacnianie włączenia społecznego • Wzmocnienie systemu usług i pomocy społecznej • Kształtowanie skłonności mieszkańców do zaspokajania potrzeb wyższego rzędu • Poprawa warunków mieszkaniowych 	5.1., 5.2., 5.3., 7.1., 7.2., 7.3.
WZROST BEZPIECZEŃSTWA I SPRAWNOŚCI ZARZĄDZANIA REGIONEM	<ul style="list-style-type: none"> • Tworzenie warunków dla zarządzania rozwojem regionu • Sprawna, innowacyjna administracja samorządowa 	8.1., 8.2.

6.3. Określenie zbieżności Strategii Rozwoju Gminy Granowo na lata 2015-2024 z Wielkopolskim Regionalnym Programem Operacyjnym na lata 2014-2020

Z momentem przystąpienia Polski do Unii Europejskiej samorzady zyskały możliwość pozyskania środków finansowych na dofinansowanie różnych przedsięwzięć, w tym inwestycyjnych.

Z punktu widzenia samorządów gminnych, najważniejszy jest Wielkopolski Regionalny Program Operacyjny na lata 2014-2020.

Poniżej przedstawiono listę tych projektów strategicznych gminy Granowo, które kwalifikują się do uzyskania pomocy, przyporządkowanych do odpowiednich priorytetów w ramach nowego WRPO.

Należy zaznaczyć, że zestaw priorytetów i celów pochodzi z najbardziej aktualnej wersji projektu WRPO i może się zmienić w wersji ostatecznej tego dokumentu.

Tabela 7. Zgodność projektów strategicznych z priorytetami WRPO 2014+

Oś priorytetowa	Działania	Zgodność projektu strategicznego gminy Granowo
I Innowacyjna i konkurencyjna gospodarka	1.3. Wsparcie przedsiębiorczości i infrastruktury na rzecz rozwoju gospodarczego 1.4. Internacjonalizacja gospodarki regionalnej	3.1., 3.2., 3.3.
II Społeczeństwo informacyjne	2.1. Rozwój elektronicznych usług publicznych	2.5., 8.1.
III Energia	3.1. Wytwarzanie i dystrybucja energii ze źródeł odnawialnych 3.2. Poprawa efektywności energetycznej w sektorze publicznym i mieszkaniowym	2.3., 2.4.
IV Środowisko	4.1. Zapobieganie, likwidacja skutków klęsk żywiołowych i awarii środowiskowych 4.2. Gospodarka odpadami 4.3. Gospodarka wodno – ściekowa 4.4. Zachowanie, ochrona, promowanie i rozwój dziedzictwa naturalnego i kulturowego 4.5 Ochrona przyrody	2.1., 2.2., 2.4., 2.6., 5.2., 5.6.
V Transport	5.1. Infrastruktura drogowa regionu	1.1., 1.2., 1.3.
VI Rynek pracy	6.6. Wspieranie aktywności zawodowej pracowników poprzez działania prozdrowotne	7.1.
VII Włączenie społeczne	7.1. Aktywna integracja 7.2. Usługi społeczne i zdrowotne	5.2., 7.1., 7.3.
VIII Edukacja	8.1. Ograniczenie i zapobieganie przedwczesnemu kończeniu nauki szkolnej oraz wyrównanie dostępu do edukacji przedszkolnej i szkolnej 8.2. Uczenie się przez całe życie	4.4.
IX Infrastruktura dla kapitału ludzkiego	9.1. Inwestycje w infrastrukturę zdrowotną i społeczną 9.3. Inwestowanie w rozwój infrastruktury edukacyjnej i szkoleniowej	4.1., 4.2., 5.2., 7.3., 7.4.

6.4. Określenie zbieżności Strategii Rozwoju Gminy Granowo na lata 2015-2024 z Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020

Dla gmin wiejskich duże znaczenie ma także dedykowany im Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020. Sam samorząd gminny i jego instytucja kultury będą mieli możliwość pozyskania środków w ramach działania „Podstawowe usługi i odnowa wsi na obszarach wiejskich”.

Konkretne dziedziny wsparcia przedstawiono w poniższej tabeli.

Tabela 8. Zgodność projektów z działaniem „Podstawowe usługi i odnowa wsi na obszarach wiejskich” Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020

Działanie	Wyszczególnienie	Podziałanie	Zgodność projektu strategicznego z gminą Granowo
Podstawowe usługi i odnowa wsi na obszarach wiejskich	Budowa lub modernizacja dróg lokalnych	Wsparcie inwestycji związanych z tworzeniem, ulepszaniem lub rozbudową wszystkich rodzajów małej infrastruktury, w tym inwestycji w energię odnawialną i w oszczędzanie energii	1.1., 1.2., 1.3., 2.1., 2.3., 3.3., 5.1., 5.2., 5.3., 5.4., 6.1., 6.2.
	Gospodarka wodno-ściekowa		
	Inwestycje w obiekty pełniące funkcje kulturalne lub kształtowanie przestrzeni publicznej	Wsparcie inwestycji w tworzenie, ulepszanie i rozwijanie podstawowych usług dla ludności wiejskiej, w tym rekreacji i kultury, i powiązanej infrastruktury	
	Inwestycje w targowiska lub obiekty budowlane przeznaczone na cele promocji lokalnych produktów		
Ochrona zabytków i budownictwa tradycyjnego	Wsparcie badań i inwestycji związanych z utrzymaniem, odbudową i poprawą stanu dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego wsi, krajobrazu wiejskiego i miejsc o wysokiej wartości przyrodniczej, w tym dotyczące powiązanych aspektów społeczno-gospodarczych oraz środków w zakresie świadomości środowiskowej		

7. WDRAŻANIE STRATEGII ROZWOJU GMINY

Opracowanie, a następnie zatwierdzenie przez Radę Gminy dokumentu Strategii, to dopiero pierwszy etap cyklu zarządzania strategicznego Gminą. Kolejne jego elementy to:

- wdrażanie zapisów Strategii
- monitorowanie wdrażania Strategii
- ewaluacja (ocena) skutków realizacji działań
- ewentualne korekty planu i jego aktualizacja.

7.1. Wdrażanie zapisów Strategii

Wspólny wysiłek wielu osób, które przyczyniły się najpierw do opracowania szczegółowej diagnozy stanu Gminy, a następnie Strategii jej rozwoju na następnych 10 lat, pójdzie na marne, jeżeli zaproponowane w niniejszym dokumencie projekty nie będą realizowane. Niestety, często zdarza się, że strategia po uchwaleniu staje się martwym dokumentem, do którego nigdy więcej już się nie sięga.

Strategia powinna być dokumentem żywym – powinna być po prostu podstawowym planem działania, wyznaczającym kluczowe kierunki przedsięwzięć samorządu lokalnego i wskazującym sposoby ich osiągnięcia. Właśnie po to w pracach nad opracowywaniem Strategii wiele czasu poświęcono na rozpisanie każdego projektu strategicznego na zadania, czas wykonania, wykonawców i podmioty współpracujące.

Aby zaakceptowane przez Radę Gminy zapisy Strategii były realizowane, potrzebny jest organ, który będzie odpowiedzialny za rozdzielanie zadań, śledzenie postępów w ich wdrażaniu, okresową ocenę, nanoszenie korekt i uzupełnień oraz prowadzenie do dokumentu nowych propozycji. W przypadku gminy Granowo organem tym będzie Wójt Granowa, który będzie realizował powyższe zadania w dużej mierze poprzez Zespół ds. Strategii.

Zespół będzie corocznie (do końca marca) przygotowywał sprawozdanie z realizacji Strategii w poprzednim roku, zawierające informacje o zadaniach ukończonych, zadaniach będących w trakcie wykonywania oraz zadaniach nie rozpoczętych wraz z wyjaśnieniem przyczyn ewentualnych opóźnień. Konsekwencją wniosków, zawartych w sprawozdaniu może być propozycja nanoszenia zmian w dokumencie, polegających na przykład na zmianach terminów, usuwaniu, czy też dodawaniu określonych zapisów.

7.2. Monitoring realizacji Strategii

Monitoring to proces regularnego zbierania i analizowania informacji, dotyczących wdrażania Strategii, prowadzony w trakcie realizacji Strategii. **Ma on odpowiedzieć na pytanie, czy coś, co zostało zaplanowane, faktycznie zostało zrobione.** Monitoring jest rodzajem alarmu, który informuje, gdy wdrażanie przebiega niezgodnie z planem. Dzięki niemu można:

- podjąć działania zaradcze
- skorygować plany
- zminimalizować skutki nieprzewidzianych zdarzeń.

Proces monitorowania powinien objąć następujące etapy:

- zdobycie wiedzy na temat tego, co w danym momencie powinno zostać już osiągnięte
- sprawdzenie, co faktycznie już zrobiono
- porównanie obydwu informacji i przygotowanie wniosków, czy możliwa jest terminowa realizacja planów
- w zależności od osiągniętych wyników – przygotowanie propozycji korekt
- dokonanie zmian w planach.

Planując system monitoringu należy pamiętać, że plany to tylko prognozy i nie gwarantują one pełnego wykonania. Trzeba zdawać sobie sprawę, że mogą się zdarzyć odchylenia i określić, jaka skala tych odchyżeń będzie dla nas akceptowalna.

Monitoringiem w przypadku gminy Granowo zajmować się będzie Zespół ds. Strategii. W przypadku identyfikacji poważnych problemów w realizacji któregoś z projektów (mogących skutkować całkowitym lub częściowym niezrealizowaniem, albo opóźnieniem), Koordynator Zespołu będzie zgłaszał ten fakt Wójtowi w celu omówienia zaistniałej sytuacji i podjęcia środków zaradczych.

Po to, aby dokument Strategii pełnił faktyczną rolę podstawowego narzędzia zarządzania Gminą, powinien on być zaopatrzony w mierniki, za pomocą których będzie można śledzić, czy realizowane zadania faktycznie przyczyniają się do osiągnięcia pożądanego stanu rozwoju, zapisanego w wizji Gminy.

Dla gminy Granowo sporządzono indywidualny zestaw mierników, będących odzwierciedleniem zmian poziomu życia na jej terenie. Są to:

- 1) Liczba mieszkańców Gminy
- 2) Poziom dochodów Gminy na 1 mieszkańca
- 3) Udział wydatków majątkowych w łącznych wydatkach Gminy
- 4) Odsetek gospodarstw domowych, posiadających dostęp do sieci kanalizacji sanitarnej, bądź posiadających przydomową oczyszczalnię ścieków
- 5) Długość utwardzonych dróg gminnych
- 6) Odsetek środowisk, korzystających z pomocy społecznej
- 7) Liczba przestępstw
- 8) Liczba wykroczeń

- 9) Powierzchnia Gminy, objęta miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego
- 10) Liczba podmiotów gospodarczych (REGON)
- 11) Liczba bezrobotnych mieszkańców
- 12) Wyniki sprawdzianu uczniów klas VI
- 13) Wyniki egzaminu gimnazjalnego.

Oceniając w kolejnych latach skutki realizacji Strategii należy wziąć pod uwagę to, że:

- Wartości mierników 1, 2, 3, 4, 5, 9 i 10 powinny się sukcesywnie zwiększać.
- Wartości mierników 6, 7, 8 i 11 powinny się sukcesywnie zmniejszać.
- Jeżeli chodzi o mierniki 12 i 13, czyli wyniki testów uczniów klas VI szkół podstawowych i III klas gimnazjów, to nie powinny one być gorsze niż średnia dla województwa wielkopolskiego.

7.3. Ocena skutków realizacji Strategii (ewaluacja)

Ocena (ewaluacja) to spojrzenie na realizację Strategii z punktu widzenia osiągnięcia rezultatów, wpływów i potrzeb, które miały być osiągnięte. **Ma ona odpowiedzieć na pytanie, czy coś zostało zrobione dobrze.**

Ocena powinna być prowadzona przez cały okres wdrażania Strategii. Konsekwencjami negatywnej oceny w trakcie realizacji Strategii może być:

- zakończenie danego zadania wcześniej
- zmiana celów
- zmiana sposobów realizacji.

Z kolei ocena końcowa nie wpływa na strategię w trakcie jej realizacji, ale może skutkować nowymi projektami w nowej Strategii. Służy ona zbieraniu doświadczeń i wyciąganiu wniosków na przyszłość.

W trakcie dokonywania oceny należy odpowiedzieć na poniższe pytania:

1. Czy poszczególne zadania zostały wdrożone na czas, w ramach założonego budżetu i czy zostały osiągnięte zaplanowane efekty? Jeżeli nie, to:
 - Dlaczego tak się stało?
 - Co możemy zrobić w przyszłości, aby uniknąć błędów?
2. Czy osiągnęliśmy zaplanowane rezultaty (efekty)? Czy beneficjenci są zadowoleni? Jeżeli nie, to:
 - Dlaczego tak się stało?
 - Co możemy zrobić, aby zapewnić lepszą realizację w przyszłości?
 - Co możemy zrobić, aby zwiększyć skuteczność naszych działań?Jeżeli tak, to czy mogliśmy to zrobić bardziej efektywnie (niższy koszt przy takim samym efekcie)?

3. Czy realizacja Strategii przyczyniła się do osiągnięcia naszych celów strategicznych? Czy osiągnięte rezultaty i ich wpływ na cele strategiczne mają długoterminowy charakter? Jeżeli nie, to:
- Dlaczego tak się stało?
 - Co możemy zrobić, aby osiągnąć bardziej długoterminowy charakter wyników i lepszą ocenę ich wpływu?
 - Co możemy zrobić, aby zwiększyć długoterminowy charakter osiągniętych rezultatów?

7.4. Ewentualne korekty planu i jego aktualizacja

Zapisane w Strategii zadania nie powinny być zatwierdzone raz na zawsze – co jakiś czas powinny być one przeglądane i ewentualnie korygowane bądź uzupełniane stosownie do zmieniających się uwarunkowań wewnętrznych i zewnętrznych. Równocześnie do dokumentu Strategii powinny być wprowadzane nowe projekty, wynikające z pojawiających się możliwości (na przykład pozyskanie dodatkowych środków), bądź zgłaszanych potrzeb.

Przesłankami aktualizacji dokumentu Strategii mogą być:

1. Czas – obowiązująca strategia została opracowana co najmniej kilka lat temu i od tej pory nie była aktualizowana
2. Nastąpiły istotne zmiany wewnątrz gminy, a szczególnie w jej otoczeniu, które należy uwzględnić w dokumencie Strategii, np. nowa perspektywa budżetu unijnego, kryzys gospodarczy, współpraca w ramach Powiatu Grodziskiego
3. Początek kolejnej kadencji samorządu.

Niniejszy dokument planistyczny powinien mieć charakter kroczący. Najbardziej na początku każdej kolejnej kadencji Rady Gminy powinien być dokonany jego gruntowny przegląd i aktualizacja wraz z przesunięciem okresu programowania. Ewentualne korekty bądź uzupełnienia powinny być dokonywane stosownie do zmieniających się uwarunkowań wewnętrznych i zewnętrznych. Do dokumentu Strategii powinny być wprowadzane nowe projekty, wynikające z pojawiających się możliwości (na przykład pozyskanie dodatkowych środków), bądź identyfikowanych potrzeb.

Rolę koordynatora procesu aktualizacji Strategii Rozwoju Gminy Granowo będzie pełnił Zespół ds. Strategii. Będzie on zbierał propozycje zmian od szefów poszczególnych komórek organizacyjnych Urzędu Gminy, przewodniczących komisji Rady Gminy oraz szefów jednostek gminnych, a następnie przedstawiać je Wójtowi.

7.5. Informowanie społeczeństwa

Naczelnym celem przygotowania, a następnie wdrażania Strategii jest, zapisane w wizji i misji, zapewnienie mieszkańcom gminy Granowo jak najbardziej dogodnych warunków do życia, pracy i wypoczynku. Realizacja Strategii ma służyć lokalnej społeczności i wobec tego powinna ona zostać powiadomiona o jej kluczowych zapisach, bowiem uchwalony przez Radę Gminy dokument jest nie tylko „przewodnikiem” dla działań samorządu, ale pełni również funkcję informacyjną dla mieszkańców – powinni oni dowiedzieć się z niej, jakie działania będą w perspektywie kolejnych kilku lat podejmowane przez Urząd Gminy i podległe jednostki.

Oprócz publikacji pełnej wersji Raportu i Strategii w Biuletynie Informacji Publicznej, najważniejsze tezy Strategii zostaną zaprezentowane poprzez stronę internetową Gminy.

Ważne jest także cykliczne informowanie lokalnej społeczności o postępach we wdrażaniu Strategii, przede wszystkim poprzez publikację corocznych, syntetycznych sprawozdań.

8. SPIS TABEL

<i>Tabela 1. Ocena usług społecznych</i>	15
<i>Tabela 2. Ocena infrastruktury technicznej</i>	15
<i>Tabela 3. Pożądane działania Gminy - infrastruktura drogowa</i>	19
<i>Tabela 4. Zakres czasowy projektów strategicznych</i>	36
<i>Tabela 5. Zgodność projektów strategicznych z celami Strategii Rozwoju Kraju 2020</i>	79
<i>Tabela 6. Zgodność projektów strategicznych z celami strategicznymi Województwa</i>	81
<i>Tabela 7. Zgodność projektów strategicznych z priorytetami WRPO 2014+</i>	83
<i>Tabela 8. Zgodność projektów z działaniem „Podstawowe usługi i odnowa wsi na obszarach wiejskich” Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020</i>	84

9. SPIS WYKRESÓW

<i>Wykres 1. Wiek respondentów</i>	10
<i>Wykres 2. Ocena warunków życia w Gminie</i>	13
<i>Wykres 3. Opinia o lokalnym rynku pracy</i>	14
<i>Wykres 4. Ważność działań w Gminie</i>	18
<i>Wykres 5. Pożądane działania Gminy - wydzielanie i uzbrajanie gruntów dla inwestorów</i>	19

10. SPIS RYSUNKÓW

<i>Rysunek 1. Układ strategii</i>	8
---	---

ZAŁĄCZNIK 1. FORMULARZ ANKIETY**Strategia Rozwoju Gminy Granowo na lata 2015-2024**

Szanowni Państwo,

Gmina Granowo przystąpiła do prac nad sporządzeniem najważniejszego dokumentu planistycznego - **Strategii Rozwoju Gminy na lata 2015-2024**.

Jedną z form udziału społeczności lokalnej w tworzeniu dokumentu Strategii jest niniejsze badanie ankietowe. Dzięki niemu pragniemy poznać Państwa opinie na temat warunków życia na terenie Gminy oraz proponowanych kierunków jej dalszego rozwoju. Z tego powodu prosimy Państwa o poświęcenie kilku minut na wypełnienie niniejszego formularza.

Dziękujemy bardzo za udzielone odpowiedzi!

I. Jaka jest Pana/Pani ocena warunków życia w Gminie? Proszę zaznaczyć odpowiednią kratkę według skali: 5 - bardzo dobra, 4 - dobra, 3 - przeciętna, 2 - zła, 1 - bardzo zła.						
Pytanie/Ocena	5	4	3	2	1	Nie mam zdania
Stan infrastruktury drogowej						
Stan infrastruktury okołodrogowej (chodniki, oświetlenie, ścieżki rowerowe)						
Stan infrastruktury wodno-kanalizacyjnej						
Stan infrastruktury teleinformatycznej (Internet, telefony, zasięg sieci komórkowych)						
Stan środowiska naturalnego						
Dostępność do kultury i rozrywki						
Dostępność do sportu i rekreacji						
Standard nauczania dzieci i młodzieży na terenie Gminy						
Dostępność sklepów i usług dla ludności na terenie Gminy						
Dostępność usług medycznych na terenie Gminy						
Bezpieczeństwo publiczne w Gminie						
Możliwość podjęcia pracy w Gminie						
Powiązania komunikacyjne wewnątrz Gminy (transport zbiorowy)						
Powiązania komunikacyjne Gminy z innymi gminami, Poznaniem (transport zbiorowy)						
Estetyka Gminy, tereny zielone						
Wizerunek Gminy w mediach (prasie, radiu, telewizji)						
Obsługa administracyjna mieszkańców w Urzędzie Gminy						
Życzliwość mieszkańców i stosunki dobrosąsiedzkie						

II. Proszę wymienić 3 najważniejsze pozytywne elementy życia w Gminie Granowo:

1.

2.

3.

III. Proszę wymienić 3 najważniejsze problemy (negatywne elementy) życia w Gminie Granowo:

1.

2.

3.

**IV. Proszę wskazać skalę ważności poszczególnych działań w Gminie zaznaczając odpowiednią kratkę według skali:
5 - bardzo ważne, 4 - ważne, 3 - przeciętnie ważne, 2 - mało ważne, 1 - zbędne**

Działanie/Ocena	5	4	3	2	1
Remonty i budowa dróg					
Budowa infrastruktury okołodrogowej (chodniki, ścieżki rowerowe, oświetlenie)					
Rozbudowa i modernizacja sieci wodociągowej					
Rozbudowa i modernizacja sieci kanalizacyjnej					
Wydzielanie i uzbrajanie gruntów dla inwestorów					
Wspieranie lokalnych przedsiębiorców i poszukiwanie inwestorów					
Zwiększenie nakładów na turystykę (rozwój infrastruktury turyst., promocja)					
Budowa boisk, sal sportowych i placów zabaw					
Promocja i wsparcie korzystania z odnawialnych źródeł energii (np. solary)					
Rozwój oferty handlowej					
Zwiększanie estetyki Gminy (np. zakładanie nowych terenów zielonych)					
Intensyfikacja współpracy z gminami partnerskimi					
Szersze wspieranie działań kulturalnych, artystycznych i promocja Gminy					
Zwiększenie pomocy socjalnej dla najuboższych					
Inne działania ważne dla Gminy (proszę wpisać):					
1.					
2.					

V. Proszę wskazać 2 najważniejsze działania inwestycyjne (budowlano-remontowe) na terenie całej GMINY GRANOWO, na które powinny w pierwszej kolejności zostać wydatkowane środki z budżetu Gminy:

1.

2.

VI. Proszę wskazać 2 najważniejsze działania nieinwestycyjne (czyli zadania społeczne, wydarzenia rekreacyjne, kulturalne, itp.) na terenie Gminy Granowo, na które powinny w pierwszej kolejności zostać wydatkowane środki z budżetu Gminy:

1.

2.

VII. Proszę wskazać 2 najważniejsze SPRAWY DO ZAŁATWIENIA NA TERENIE SOŁECTWA, W KTÓRYM PAN/PANI MIESZKA, na które powinny w pierwszej kolejności zostać wydatkowane środki z budżetu Gminy:

1.

2.

Proszę uzupełnić poniższą tabelkę

Wiek	18-29 lat	30-39 lat	40-49 lat	50-59 lat	pow. 60 lat
Płeć	Mężczyzna			Kobieta	
Wykształcenie	Wyższe	Policealne	Średnie	Zawodowe	Podstawowe
Status zawodowy	Pracownik etatowy	Rolnik	Przedsiębiorca	Student	Niepracujący
Miejsce zamieszkania	Miejscowość		Czas zamieszkania w Gminie (w latach)		